

Jaarverslag 2019

Karakter, Vereniging Scholen
met de Bijbel Alblasserwaard,
te Molenlanden

INHOUDSOPGAVE

	<u>Pagina:</u>
<u>Bestuursverslag:</u>	
Algemeen instellingsbeleid	4
Maatschappelijke thema's jaarverslaggeving:	
* Strategisch personeelsbeleid	32
* Passend onderwijs	33
* Allocatie van middelen naar schoolniveau	34
* Werkdruk	34
Financieel beleid	41
Kengetallen	44
Continuïteitsparagraaf	49
Verslag toezichthoudend orgaan	55
<u>Jaarrekening:</u>	
Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	59
Balans per 31 december 2019	64
Staat van baten en lasten 2019	65
Kasstroomoverzicht 2019	66
Toelichting op de te onderscheiden posten van de balans	67
Toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten	69
Bestemming van het resultaat	73
Gebeurtenissen na balansdatum	74
Verbonden partijen	75
Verantwoording subsidies	76
WNT-Verantwoording 2019	77
Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	83
Gegevens over de rechtspersoon	84
Ondertekening door bestuurders en raad van toezicht	85
<u>Overige gegevens:</u>	
Statutaire bepaling van het resultaat	87
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	88
<u>Bijlagen:</u>	
OCW-bijlage	94
Staat van baten en lasten 2019 per kostenplaats	95

BESTUURSVERSLAG

Bestuursverslag

Karakter

Ver. voor Scholen met de Bijbel
Alblasserwaard

Versie maart 2020

Voorwoord

Geachte lezer,

Dit bestuursverslag over het jaar 2019 informeert u over het beleid van Karakter, Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard. Er wordt in beschreven welke activiteiten er in 2019 zijn ondernomen om de kwaliteit van het Protestants Christelijk Onderwijs in de regio Alblasserwaard te borgen en waar nodig te verbeteren. In 2019 heeft het inspectierapport en de daaruit gevolgde acties een belangrijke functie gehad. Eind 2018 heeft de inspecteur een aantal herstelopdrachten versterkt aan het bestuur. Dit betrof met name de onderwijskwaliteit van basisschool De Zaaier in Wijngaarden en een aantal aspecten in het kader van de kwaliteitszorg en kwaliteitscultuur binnen de vereniging. De inspectie heeft in Q4 de stand van zaken opnieuw beoordeeld en de kwaliteit van De Zaaier als voldoende beoordeeld. Ook het kwaliteitsbeleid en de kwaliteitscultuur van Karakter zijn als in orde beoordeeld. Het stemt het bestuur tot dankbaarheid dat een en ander door het enthousiasme en de betrokkenheid tot stand is gekomen.

Met dit verslag legt het bestuur van de vereniging verantwoording af aan de leden van de vereniging, de ouder(s), verzorger(s), de raad van toezicht, de medezeggenschapsraden (inclusief de GMR), het ministerie en andere belanghebbenden.

Het is de wens van het bestuur van de vereniging om zo transparant als mogelijk is verantwoording af te leggen over het gevoerde beleid. Een gedegen jaarverslag is daarbij dus onontbeerlijk en vanzelfsprekend. Tot slot spreek ik als bestuurder van Karakter de dank uit aan de Heere God, die ook in 2019 onze vereniging gezegend heeft, de leerkrachten de energie en de betrokkenheid bij de kinderen gegeven heeft en de mogelijkheid schiep om onderwijs op grond van de Bijbel te mogen geven.

Corné Egas

1. Aanduiding van het beleid en de kernactiviteiten met de belangrijkste producten en diensten, geografische gebieden en afnemers.

De doelstellingen en organisatiestructuur van Karakter staan beschreven in hoofdstuk 2 en komen voort uit het strategisch meerjarenbeleid 2018-2022. Alle kenmerken van het Protestants Christelijk Onderwijs zijn in de dagelijkse praktijk terug te vinden op al onze scholen. De identiteit van onze scholen wordt bepaald door de Bijbel en de Drie Formulieren van Enigheid. De liefde tot God en de naaste bepalen is de drijfveer voor ons staan in de maatschappij.

Karakter heeft scholen in de dorpen Bleskensgraaf, Nieuw Lekkerland, Goudriaan, Ottoland en Wijngaarden. In de laatstgenoemde dorpen is de Christelijke school de enige in het dorp en vervult daarmee een belangrijke maatschappelijke functie.

Op alle scholen geldt een open toelatingsbeleid, dat wil zeggen dat iedere ouder of verzorger die de grondslag van de school respecteert welkom is.

2. Doelstelling van de organisatie (missie en visie)

Missie:

Karakterscholen hebben hun kompas in de Bijbel als richtsnoer voor het leven. In afhankelijkheid van God wordt de koers van het onderwijs bepaald en de opvoeding richting gegeven.

Visie:

De scholen van Karakter bieden een leeromgeving voor kinderen waar de ontwikkeling van hart, hoofd en handen optimaal wordt gestimuleerd. Hiervoor wordt onderwijs aangeboden dat aansluit bij de mogelijkheden van elk kind. Op de scholen staan de kinderen centraal en wordt in samenspraak met ouders door de schoolteams inhoud gegeven aan toekomstgericht onderwijs.

Eigenaarschap vinden we belangrijk. We nemen zelfbewust onze positie in het onderwijsveld in en verzorgen op de onderscheiden scholen onderwijs voor alle kinderen in onze regio. We verzorgen kwalitatief hoogwaardig onderwijs en laten kinderen en medewerkers groeien in hun kernkwaliteiten.

Ons onderwijs biedt kennis en vaardigheden aan, waarmee kinderen in de toekomst hun plaats in de maatschappij zullen innemen.

De scholen binnen Karakter onderscheiden zich ten opzichte van andere scholen en hebben een eigen profiel.

Veiligheid, vertrouwen en welbevinden zijn kernwaarden binnen onze scholen.

3. Beschrijving van de juridische structuur, de interne organisatiestructuur (organogram) met (functie)namen.

3.1 Juridische structuur

De Vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard is opgericht per 1 januari 2017.

De vereniging heeft als werknaam 'Karakter', er is inmiddels een procedure opgestart om deze naam in de statuten van de vereniging op te nemen.

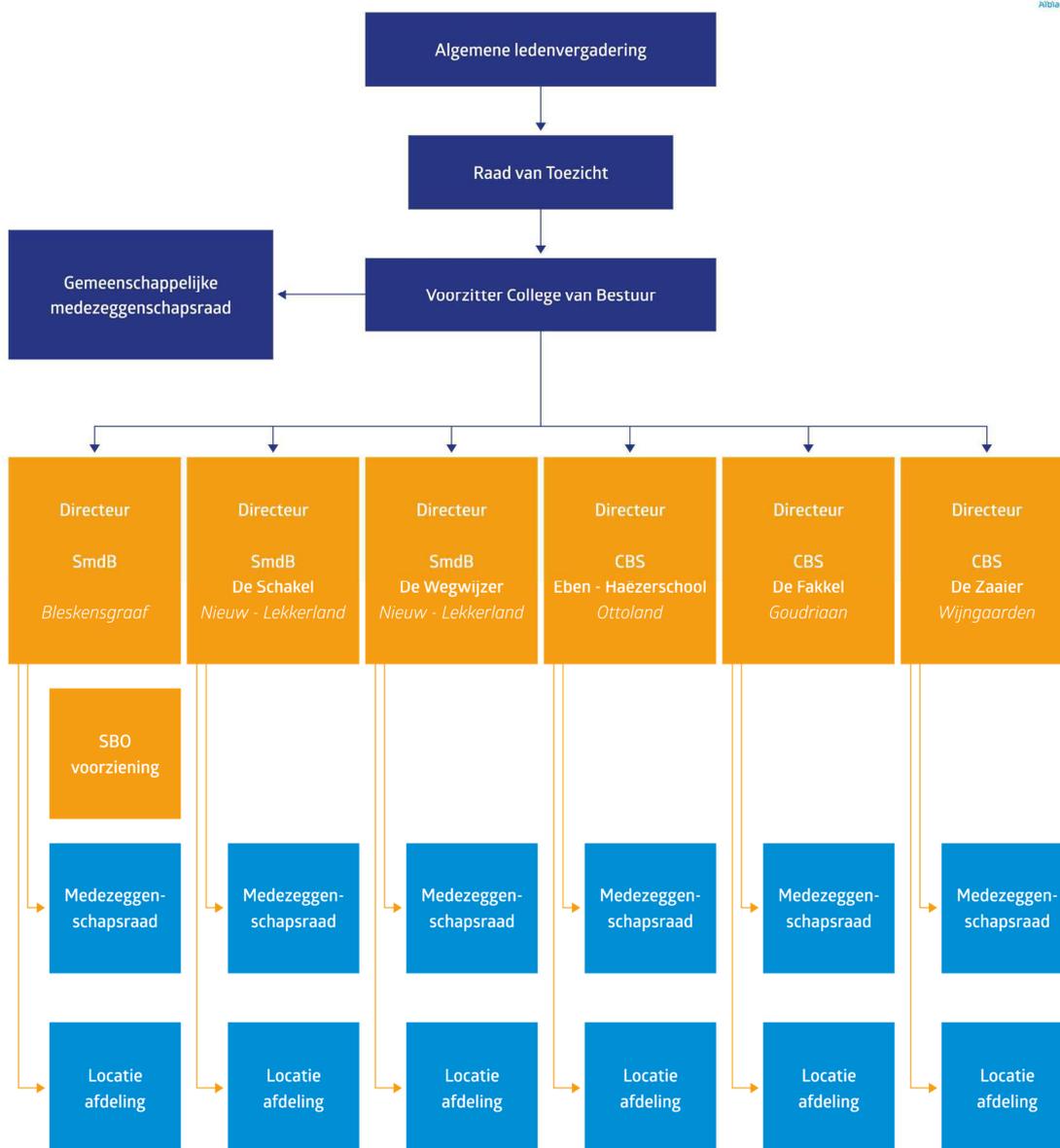
De vereniging is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer: 40321155

Aan de vereniging zijn geen nadere partijen verbonden, de juridische structuur is in het verslagjaar 2019 niet gewijzigd

Onder het bevoegd gezag van de Vereniging vallen de volgende scholen:

School:	Brinnummer
CBS Eben Haëzer Ottoland	07KI
SmdB De Wegwijzer Nieuw Lekkerland	03ST
SmdB Bleskensgraaf (BAO)	04QG-00
SmdB Bleskensgraaf (SBO)	04QG-01
CBS De Zaaier Wijngaarden	04TC
SmdB De Schakel Nieuw Lekkerland	06LJ
CBS De Fakkels Goudriaan	07CT

3.2 Organogram

Het college van Bestuur bestaat uit één persoon, de heer C.A. Egas. De heer Egas is parttime bestuurder van de vereniging, namelijk voor 0.5 fte. Naast deze functie is de heer Egas ook parttime directeur op één van de scholen van Karakter, namelijk van de School met de Bijbel te Bleskensgraaf. In het kader van opdrachtnemerschap en opdrachtgeverschap is de afspraak gemaakt dat de plaatsvervangend directeur, mevrouw G. van Pelt in het directieoverleg de SmdB vertegenwoordigd.

3.3 Bestuurssamenstelling:

Het bestuur is ultimo 2019 als volgt samengesteld:

College van Bestuur : C.A. Egas

3.4 Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht is ultimo 2019 als volgt samengesteld:

Voorzitter : L.M.W. van der Vliet
Vicevoorzitter : G.J. van de Streek (tot en met 31-7-2019)
Vicevoorzitter : J.G. Kuiper
Overig lid : H.M. Boer
Overig lid : J.E. Koorevaar – van Atten
Overig lid : A.J.E. Voets - van den Hazel (vanaf 1-8-2019)
Overig lid : M.A. Meerkerk - Boven (vanaf 1-8-2019)

3.4.1 Auditcommissie

Vanuit de RvT is een auditcommissie gevormd waarin de heren Boer en van der Vliet zitting hebben.

3.4.2 Remuneratiecommissie

De remuneratiecommissie van de RvT wordt gevormd door de heren Van de Streek en Van der Vliet. Vanaf 19-09-2019 heeft mevrouw J.E. Koorevaar de heer Van de Streek opgevolgd.

3.4.3 Portefeuilleverdeling RvT:

- Bedrijfsvoering en financiën: H. Boer
- Juridische zaken: J. E. Koorevaar
- Onderwijskundig en personeel/medezeggenschap: A.J.E. Voets en M.A. Meerkerk-Boven

3.5 Bekostigingsgrondslag

Het aantal leerlingen op 1 oktober vormt de grondslag voor de bekostiging. In 2019 was er ook sprake van een groeitelling, die aanvullend op de bekostiging geweest is.

In onderstaand overzicht wordt het aantal leerlingen op 1 oktober vergeleken met de leerlingaantallen in de jaren, 2016, 2017 en 2018

	1/10/19	Groei	1/10/18	1/10/17	1/10/16
CBS Eben Haëzer Ottoland	91	-12	101	111	121
SmdB De Wegwijzer NLL	241	-4	242	262	282
SmdB Bleskensgraaf bao	308	+21	318	323	315
SmdB Bleskensgraaf sbo	100	+5	84	58	52
SmdB De Schakel NLL	317	+11	311	303	294
CBS De Fakkel Goudriaan	80	+7	75	71	77
CBS De Zaaier Wijngaarden	53	-13	58	58	54
Totaal	1190	+44	1189	1186	1195

groiebekostiging € 20.649,81
 totaal groei op "groiescholen" 44 leerlingen

4. Governance ontwikkelingen (interne beheersing en toezicht):

4.1 Hoe de functies van bestuur en intern toezicht worden uitgeoefend

Het bevoegd gezag draagt zorg voor een scheiding tussen de functies van bestuur en intern toezicht. De wet biedt hierin drie mogelijkheden. Karakter heeft gekozen voor onderbrenging van de functies van bestuur en intern toezicht in twee verschillende organen. De functie van bestuur is bij het college van bestuur (i.c. bestuurder) belegd en de functie van intern toezicht statutair belegd bij de Raad van Toezicht ('het intern toezichtsorgaan').

4.2 Welke organen daartoe zijn ingesteld

Het dagelijks bestuur van de vereniging wordt gerealiseerd door een college van Bestuur. Het intern toezicht door een daartoe door de ALV benoemde Raad van Toezicht.

4.3 Wie deel uitmaakt van de betreffende organen

Zie hiervoor 3.3. en 3.4

4.5 Wie welke taken heeft

Het College van Bestuur heeft tot taak het besturen van de vereniging. De Raad van Toezicht is belast met het houden van intern toezicht.

4.6 Wat de werkwijze is

Het bevoegd gezag concentreert zich op haar kerntaak: besturen (het nemen van beleidsbeslissingen). Besturen is een middel om bij te dragen aan het realiseren van kwalitatief hoogwaardig onderwijs op de scholen van Karakter. Op het beleid en de uitvoering daarvan wordt toe gezien door de Raad van Toezicht. De Raad van Toezicht wordt door de ALV van de vereniging benoemd.

4.7 Ontwikkelingen op het gebied van governance

De structuur is dit jaar ongewijzigd. Er zijn inmiddels wel een nieuwe toezichthouders benoemd door de ALV. Jaarlijks evalueert de raad van toezicht haar eigen werkwijze alsmede de governance structuur. Er is op basis van deze evaluatie bij bestuur en RvT geen reden om de governance aan te passen. In 2019 heeft de RvT wel besloten om zich in haar werkwijze te laten begeleiden door Verus. In 2020 zijn hiervoor een aantal trainingsmomenten gepland. In 2019 is de procedure gestart om de vacante positie van een RvT lid vanwege de GMR te vervullen.

4.7.1 Code Goed Bestuur Primair Onderwijs

Karakter is lid van de brancheorganisatie voor het primair onderwijs, de PO-Raad. Zoals alle leden van de PO-Raad, heeft Karakter de Code Goed Bestuur Primair Onderwijs vastgesteld. In deze code zijn basisprincipes vastgelegd omtrent professionaliteit van bestuurders en managers in het primair onderwijs. De code wordt gehanteerd als leidraad. Jaarlijks wordt in dialoog met de raad van toezicht gekeken of de organisatie voldoet aan de in de code gestelde rechtmatigheid.

Bestuur en RvT zijn van mening dat de code genoegzaam wordt nageleefd.

4.7.2. Afwijking van de code en motivatie waarom is afgeweken hiervan.

Zoals eerder in het verslag vermeld, is de heer Egas naast bestuurder ook directeur van één van de instellingen van Karakter. Beide functies zijn parttime. De motivatie voor deze keuze is dat er op deze werkwijze een krachtige relatie bestaat tussen de inhoud en de dagelijkse praktijk van de werkvloer en het bestuur van de vereniging. Het risico van 'beoordeling' van deze instelling en te milde bejegening wordt geneutraliseerd door een transparante verantwoording, zowel van middelen, als van de kwaliteit van de instelling.

4.8 Horizontale verantwoording

Er is sprake van een goed functionerend intern beheersings- en controlesysteem. De organisatie is 'in control': de processen en procedures zijn zodanig ingericht, dat alle relevante risico's tijdig worden gesignaleerd en passende maatregelen worden genomen om deze risico's en de gevolgen daarvan te beheersen. De organisatie is zich bewust van haar verantwoordingsplicht en neemt deze plicht uiterst serieus. Een goed leesbaar en complete jaarverantwoording alsmede verantwoording gedurende het jaar staat hoog in het vaandel. De verslagen van het bestuur en het hele medezeggenschapsgebeuren is via de website publiek toegankelijk. Met de wethouder van de gemeenten Molenlanden wordt minimaal twee maal per jaar gesproken. Frequent contact met voorschoolse, buitenschoolse voorzieningen zijn aan de orde. Ook met alle scholen voor voortgezet onderwijs in de regio is contact.

4.9 Stakeholders

- Leerlingen en ouders zijn de basis van ons bestaan. Voor hen geven we het onderwijs en alle overige processen komen hieruit voort.
- Leden van de Vereniging. Zij zijn de 'eigenaren' van de vereniging en dragen door middel van het lidmaatschap van de vereniging het Protestants Christelijk onderwijs een warm hart toe. De Algemene Ledenvergadering is het hoogste orgaan binnen de Vereniging.
- Onze medewerkers brengen kennis en ervaring in, om de gewenste onderwijskwaliteit te kunnen leveren. Ze voeren het primaire proces (onderwijs) en de secundaire processen (ondersteuning) uit.
- Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap levert ons per leerling de zo noodzakelijke bekostiging.
- De gemeente Molenlanden is een belangrijke partner. De gemeente is verantwoordelijk voor een goede huisvesting en eerste inrichting van de schoolgebouwen van de Vereniging. Ook bepaalt de gemeente de omvang en plaats van nieuwbouwprojecten, die van belang zijn voor het leerlingenaantal.
- Kinderopvangorganisaties zijn belangrijke partners die een aanzienlijk deel van de basis leggen voor de kinderen waar wij vervolgens acht jaar mee verder gaan.
- Scholen voor voortgezet onderwijs waar onze leerlingen instromen zijn een partij waarmee we frequent het overleg voeren om een soepele overgang mogelijk te maken.
- De verschillende schoolbesturen in onze regio, zorgen middels een samenwerkingsovereenkomst voor behoud van kleine onderwijslocaties.
- Het samenwerkingsverband Driegang. Deze organisatie draagt met en voor ons de zorg voor een dekkend netwerk van ondersteuningsvoorzieningen. Bovendien verzorgen we met hen scholing en intervisie voor onze eigen medewerkers.

5. Vermelding van de geldende (branche) code voor goed bestuur en vermelding van het al dan niet afwijken van die code en motiveren waarom is afgeweken hiervan.

Het college van Bestuur bestaat uit één persoon, de heer C.A. Egas. De heer Egas is parttime bestuurder van de vereniging, namelijk voor 0.5 fte. Naast deze functie is de heer Egas ook parttime directeur op één van de scholen van Karakter, namelijk van de School met de Bijbel te Bleskensgraaf. In het kader van opdrachtnemerschap en opdrachtgeverschap is de afspraak gemaakt dat de plaatsvervangend directeur, mevrouw G. van Pelt in het directieoverleg de SmdB vertegenwoordigd.

6. Het beleid van de instelling aangaande de bezoldiging van haar bestuurders en toezichthouders en de wijze waarop dit beleid in het verslagjaar in de praktijk is gebracht

Het bestuur wordt conform de cao voor bestuurders bezoldigd en valt binnen de WNT-norm. De Toezichthouders ontvingen in 2019 geen vergoeding voor hun werkzaamheden. In het financieel jaarverslag wordt van beiden verslag gedaan.

7. Onderwijsontwikkelingen welke zijn gerealiseerd

In dit hoofdstuk wordt per school verslag gedaan van de ontwikkelingen in 2019.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd Eben-Haëzer te Ottoland

De schoolontwikkeling was opnieuw gericht op het thema eigenaarschap. De teamleden zijn vaardiger geworden op het gebied van eigenaarschap bij begrijpend lezen en technisch lezen. De komende jaren gaan we de vertaalslag maken naar het totale onderwijsaanbod.

Het verankeren van startgesprekken en leerlinggesprekken is intern besproken en er zijn hierover nieuwe verbeterde afspraken gemaakt om het rendement van deze gesprekken te verhogen.

De leerkrachten van groep 1-2 hebben de invoering van Leerlijnen Jonge Kind in Parnassys ter hand genomen. Er zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd onder leiding van Driestar Educatief en er zijn doelen gesteld om de invoering de komende jaren te realiseren.

Het jaarplan rekenen is uitgevoerd. Belangrijk onderdeel hierin was de invoering Snappet in de groepen 5/6 en 7/8. Er is gekozen voor nieuwe schoolaanpak voor het leren van de tafels en het schoolbeleid rondom de Berekatoets is geoptimaliseerd.

Het jaarplan Engels is eveneens uitgevoerd. Er is een inventarisatie gemaakt van de inzet van Engelse leesboeken, er worden CLILL lessen gegeven in groep 7-8 en de invoering van het computerprogramma Words & Birds voor de leerlingen van de bovenbouwgroepen is gerealiseerd.

Adviesgesprekken VO worden voortaan gevoerd met ouders & kind samen.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd De Fakkelt te Goudriaan

De schoolontwikkeling was opnieuw gericht op het activeren van elkaar en het meer als team samen optrekken. Dit heeft tot gevolg tot er op teamniveau meer nagedacht wordt over de inhoud van het onderwijs en er meer in leerlijnen door de hele school wordt gedacht. Het monitoren van de zelfstandigheid en de betrokkenheid van leerlingen had de aandacht. Wij geven veel aandacht aan betrokkenheid omdat die basaal is voor de resultaten.

Het verankeren van startgesprekken en leerlinggesprekken is intern besproken en er zijn hierover nieuwe verbeterde afspraken gemaakt om het rendement van deze gesprekken te verhogen.

De invoering van Veilig Leren Lezen Kim-versie in groep 3 is in 2019 afgerond. Op de korte termijn zien we dat deze invoering zijn vruchten afwerpt. Ook is de Invoering KWINK, een

methode voor sociaal emotioneel leren, in 2019 voortgezet. Eén van de teamleden heeft een cursus KWINK-coördinator gevolgd.

De leerkracht van groep 1-2 heeft het werken met Leerlijnen Jonge Kind in Parnassys opgepakt. Er zijn een aantal bijeenkomsten georganiseerd onder leiding van Driestar Educatief en er zijn nieuwe doelen gesteld om de her-invoering de komende jaren te realiseren.

Enkele teamleden hebben zich georiënteerd op een nieuwe methode Bijbels onderwijs. Dit heeft nog niet geleid tot een besluit voor de komende jaren. Dit besluit hopen we in 2020 te nemen.

Een teamcommissie is op zoek gegaan naar een nieuwe methode zaakvakken/wereldoriëntatie. Deze zoektocht is in 2019 niet afgerond. Dit komt mede door nieuwe methodes die op de onderwijsmarkt komen. Wel is de keuze gemaakt om te gaan werken met een geïntegreerde methode, waarbij meerdere zaakvakken gecombineerd worden aangeboden.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd De Schakel te Nieuw-Lekkerland

De eerste maanden van 2019 stonden voor een groot gedeelte in het teken van het schrijven van het schoolplan 2019-2023: *Ontwikkelen doen we samen*. Deze titel is veelzeggend; we willen ons als team ontwikkelen door gebruik te maken van elkaars talenten en kwaliteiten. Tegelijk willen we samen met de leerlingen (community of learners) werken aan de ontwikkeling van de leerlingen vanuit de zone van de naaste ontwikkeling. Eigenaarschap van eigen ontwikkeling krijgt op deze manier een dubbele 'lading'; het geldt zowel voor de leerkrachten als de leerlingen! Er is een start gemaakt met het voeren van kindgesprekken in zowel de onderbouw als bovenbouw. Ook zijn er driehoeksgesprekken (kind-ouder-leerkracht) gevoerd rondom de keuze voor het VO.

Leerkrachten hebben zich verbonden aan het gemeenschappelijke ontwikkeldoel: het werken in de kleine kring/kleine groep, waarbij de rest van de groep zelfstandig werkt. Om dit 'goed in de vingers te krijgen' worden tweetallen van collega's gevormd die d.m.v. co-teaching elkaar gaan begeleiden.

Na de zomervakantie van 2019 is een begin gemaakt met de concretisering van het schoolplan. Daarvoor zijn alle te bereiken doelen zo SMART mogelijk beschreven en weggezet in een meerjarenplanning per schooljaar. Voor 2019 gold dat OntwikkelingsGericht Onderwijs (OGO) de 'rode draad' was in het onderwijsaanbod. Het zoeken naar verbindingen, het verdiepen en verbreden, toevoegen daar waar kan, bepaalde het onderwijs. Regelmatig evalueren, en op grond daarvan vervolgstappen bepalen, zorgde voor een nog beter aanbod. Het observatiemodel dat hoort bij OGO, HOREB, zorgde voor overzicht. Tevens werden de opbrengsten van de diverse toetsen weggeschreven in het LVS van ParnasSys.

Door overleggen anders vorm te geven is er hard gewerkt aan een doorgaande lijn van het aanbod van 1 – 8. Het teamoverleg werd gebruikt voor (organisatorische) zaken die overleg vroegen (bijv. het vaststellen van het professionaliseringdocument). Voor de onderwijskundige ontwikkeling werd in de jaren hiervoor altijd in twee aparte bouwen overleg gevoerd. Door over te gaan op een gezamenlijk bouwoverleg (groepen 1 – 8) werd de doorgaande lijn zichtbaar. De 'kruisbestuiving' van de beide bouwen zorgde voor een leren van en met elkaar. Ook de kwaliteiten van de diverse teamleden met hun eigen specialismen kwam zo meer tot zijn recht. Door verschillende werkvormen toe te passen werd het helder waar we stonden, waar we naar toe wilden en wat zichtbaar moet worden (we noemen dat de PKS, de Praktijk Kenmerkende Situatie).

Door in te zetten op co-teaching en peerreview kregen leerkrachten meer zicht op hun eigen ontwikkeling en welke stappen ze nog willen zetten. Hiervoor werd een verbinding gemaakt met de eigen POP en het schoolbrede item dat gekozen is: inzetten van de kleine kring/werken met een kleine groep. Door eigen filmbeelden te bespreken met een collega (coach-rol) werd de coachee (de leerkracht) uitgedaagd om zichzelf te verbeteren. Alles gericht op beter onderwijsaanbod voor de kinderen. Tijdens jaargesprekken vertelden de leerkrachten wat ze hebben bereikt en nog wilden bereiken.

T.a.v. rekenen is ingezet op het werken met groepsplannen. Het aanbod werd meer afgestemd op de verschillende niveaus van de leerlingen. T.a.v. de doelgroep hoogbegaafden is een pas op de plaats gemaakt en werd er gezamenlijk opgetrokken met collega's van Karakter (werkgroep Hoogbegaafdheid).

Door regelmatig groepsbesprekingen te voeren en daarbij de trendanalyses (voor rekenen, lezen en spelling) mee te nemen, is gewerkt aan enerzijds een verdere doordenking van het aanbod en anderzijds een verbetering van de leerkrachtvaardigheden.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd School met de Bijbel te Bleskensgraaf

Sociaal-emotionele vorming: Verdere implementatie The leader in me. Met het team is geëvalueerd en zijn nieuwe doelen opgesteld voor het schoolplan 2019-2023. Om de ouderbetrokkenheid te vergroten is er een tweede informatieavond voor ouders over TLIM belegd.

Rekenen: Invoering Pluspunt 4 in groep 3 t/m 7; professionalisering rekendidactiek (o.a. werken met de vertaalcirkel) door middel van verschillende cursussen die gegeven zijn door de rekencoördinator; invoering Bareka, een digitaal toets- en oefenprogramma.

Begrijpend lezen: Er is een start gemaakt met de invoering van Close Reading. Deze lessen worden gekoppeld aan onze methode Schatgraven.

Engels: Verdere invoering van de methode My name is Tom (tot en met groep 7).

Mediawijsheid: De methode STAPP is, na de bovenbouw, ook geïmplementeerd in de onder- en middenbouw. Er is, samen met de Hervormde gemeente van Bleskensgraaf, een ouderavond georganiseerd met betrekking tot mediaopvoeding.

Overgang groep 2/3: We zijn een experiment gestart met een combinatiegroep 2/3.

Taalontwikkeling jonge kind: We hebben een herstart gemaakt met de voorleesmorgens voor peuters.

Creative vakken: De methode 'Laat maar zien', een online methode voor beeldend onderwijs en cultuureducatie, is ingevoerd.

Instructievaardigheden: Om de instructievaardigheden te borgen is een nieuwe vorm van begeleiding ingezet door intern begeleiders en bouwcoördinatoren.

Culturele vorming: In 2019 is door een deel van de leerlingen en het team de Mini-Matthäus uitgevoerd.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd De Wegwijzer

Bereikte doelen jaarplan 2018-2019

Ieder jaar wordt een deel van het schoolplan uitgewerkt in een jaarplan. Het jaarplan bevat de concrete doelen die we in het betreffende jaar willen bereiken. Op school zijn er op onderwijsgebied werkgroepen actief, waarin leerkrachten nadenken over en werken aan de schoolontwikkeling. Hieronder noemen wij de werkgroepen van afgelopen schooljaar en puntsgewijs de zaken waarmee zij o.a. bezig zijn geweest.

Handelings- en OpbrengstGericht Werken en Spelen (HOGWS)

Eerste opzet 'Rekenen op De Wegwijzer'. Een wegwijzer voor hoe en wat met het rekenonderwijs op onze school. Inzet Passende Perspectieven en start uitwerking Leerlijnen voor individuele kinderen. Vastgelegd hoe specifiek te toetsen bij 'special kids'. Met name in de onderbouw worden KJK-doelen bewust gekoppeld aan activiteiten en spelsituaties. Ontwikkeling van periodeplanner i.p.v. groepsplan in gr. 0-2.

Leesonderwijs – Kinderboekenprojectweek in mei, eerste jaar met Bouw! voor kinderen met leesproblemen in groep 3.

Taal en spelling – Implementatie nieuwe methode Taal Actief 4. Teamscholing ontvangen. Borgingsafspraken gemaakt. **SEO** – Startdag over 'Respect, Veiligheid en Verantwoordelijkheid' in

onze school. Grip op de Groep aan het begin van het schooljaar voor groep 1 t/m 8, ook met inzet van Klas- en Teambouwers vanuit Coöperatieve Leerstrategieën, borgen afspraken ZIEN-HOGW in herfstperiode. Updaten anti-pestprotocol. Doorontwikkeling faalangstraining.

begaafdheid – introductie van Waaier van Bloom in team. Doorontwikkeling Breinbrekers in groep 1-2, 5-8. Voorbereiding Breinbrekers 3-4. Scholing hb-coördinator. Werkplan hoogbegaafdheid herzien en verder uitgewerkt.

Coöperatieve Leerstrategieën – borging middels lesbezoeken door CL-coach en uitbreiding van werkvormen in de verschillende bouwen.

mediawijsheid/ICT – OuderAcademieavond over Sociale Media, jongerenwerker in gr. 7 over digitale weerbaarheid, les sexting in groep 8. Inzet Bouw!, software Taal Actief spelling ingezet. In oktober 2019 is geïnvesteerd in een nieuw netwerk.

werken in thema's – Samen op Aarde – cultuur- en burgerschap, muziek, techniek, gezond en expressie vakken – implementatie jaar 3 Samen op Aarde gr. 6-8, borging in groep 4-5. Gekoppeld met cultuur/burgerschap, expressie vakken en inzet van het tweede jaar MuziekImpuls en techniek. Zoeken naar de verbinding met gezonde levensstijl, aanvraag Gezonde School themacertificaat voeding.

Rekenen – analyse rekenresultaten, opzet werkplan rekenonderwijs en hoe differentiëren, aanschaf en inzet Bareka. Informatie over nieuwe methode Alles Telt Q ontvangen, scholing Met Sprongen Vooruit t/m gr. 6 en deskundigheidsbevordering over dyscalculie.

identiteit – elke bouw of aantal groepen houden thema(week)vieringen. Borging nieuwe methode Levend Water, oriëntatie op andere mogelijkheden rondom 'zendingsgeld'.

Engels – blijvende borging methode 'Take it Easy' in de groepen 5 t/m 8 met vernieuwde software. Blijvende borging van lesideeën groep 1 en 2. Borgen lesideeën in groep 3 en 4.

Naast de onderwijskundige ontwikkeling en kwaliteitszorg werden er ook zaken in het jaarplan genoemd als personeelsbeleid, organisatie en communicatie, financieel beleid en arbobeleid. Het jaarplan stond driemaal op de agenda van de teamvergaderingen. We vergaderen altijd volgens de lijn van Coöperatief Vergaderen. De presentatie van het plan, de tussen- en evaluevaluatie wordt zoveel als mogelijk door de teamleden zelf gerealiseerd. Veel tijd en energie werd ook gegeven aan het maken van het schoolplan 2019-2023.

In maart 2019 volgden we als teamleden workshops, gegeven door onze collega's, over ontwikkelonderwerpen van de afgelopen schoolplanperiode.

De MR en het bestuur werden telkens op de hoogte gesteld van het voorgenomen, uitgevoerde en geëvalueerde plan.

Speerpunten voor de ontwikkeling in 2019-2020 zijn: We willen werken vanuit betrokkenheid én eigenaarschap van leerlingen en leerkrachten, uitgewerkt in thema's bij wereldoriëntatie, met inzet van Coöperatieve Leerstrategieën tijdens de lessen. We gaan als team dit schooljaar ons ontwikkelen in eigenaarschap door de inzet van de instrumenten van LeerKRACHT. <https://stichting-leerkracht.nl/>. Verdere voornemens staan verwoord in de schoolgids, blz. 25-26.

Onderwijsontwikkelingen gerealiseerd De Zaaier

In het verslagjaar 2019 zijn we op 'de Zaaier' voornamelijk bezig geweest met onderwijsontwikkelingen in het kader van de kwaliteitsimpuls naar aanleiding van het voorliggend inspectiebezoek in oktober 2018.

De rode lijn in de onderwijsontwikkeling waren de leerkrachtvaardigheden en 'zicht op zorg'. Met de leerkrachten is nagedacht en gewerkt aan het implementeren en borgen van het EDI-model. Daarnaast hebben we ons gericht op de preventieve zorg in plaats van de curatieve zorg voor de leerlingen. Daarbij hebben we er aan gewerkt dat de leerkrachten werken met themaplanningen en groepsplannen, waardoor er sprake is van een beredeneerd leerstofaanbod in de verschillende

groepen. Het bespreken van de trendanalyses is ook hier zeker van belang, waardoor ook weer meer sprake is van een beredeneerd aanbod in de verschillende groepen.

In de groepen 3 – 8 hebben we gekozen voor nieuwe methodes voor aanvankelijk lezen (LIJN3), taal en spelling. De leerkrachten hebben één of meerdere trainingen gevolgd om op een professionele manier te kunnen werken met deze methodes.

In de groepen 1 – 4 hebben we gekozen voor de methode ‘My name is Tom’ om daarmee het aanbod Engels vorm te geven in deze groepen. Ook hiervoor hebben de leerkrachten een training gevolgd.

Met betrekking tot de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen hebben we het werken met ZIEN! verdiept. De leerkrachten hebben zich geprofessionaliseerd om te werken met deze observatielijnen, het interpreteren en het voeren van gesprekken hierover met leerlingen en ouders.

Met betrekking tot ICT is besloten om te gaan werken met Office365. Daarnaast hebben we het werken met tablets verbeterd. Met de leerkrachten in de bovenbouw zijn daarover verbeterde afspraken gemaakt.

8. Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg

[Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg Eben-Haëzer](#)

De interne kwaliteitszorg is vorm gegeven d.m.v. vragenlijsten van Succes!Spiegel. In het schoolplan 2019-2023 zijn een aantal elementen opgenomen die voortvloeien uit de kwaliteitsrapportage. Dan moeten we denken aan ouderbetrokkenheid, veiligheid van leerlingen en leraren en leerlingengesprekken.

De school is op 8 februari 2019 door de inspectie bezocht in het kader van het Themaonderzoek Lerarenkracht. Er is met name gekeken naar een taakgerichte werksfeer, actieve betrokkenheid en feedback. De inspectie oordeelde dat de Eben-Haëzer in voldoende mate voorbeelden laat zien van deze drie elementen. Op het niveau van de elementen kwam de inspectie tot de volgende conclusies:

- Er is een herkenbare structuur in de onderwijsactiviteiten.
- Er is efficiënt klassenmanagement.
- Er heerst over het geheel genomen rust in de groepen.
- De leerlingen letten op.
- De leerlingen werken geconcentreerd en met aandacht aan de opdrachten.
- Product en proces krijgen beide aandacht.

[Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg De Fakkel](#)

De interne kwaliteitszorg is vorm gegeven d.m.v. vragenlijsten van Succes!Spiegel. In het schoolplan 2019-2023 zijn een aantal elementen opgenomen die voortvloeien uit de kwaliteitsrapportage. Dan moeten we denken aan kwaliteitsbeleid, veiligheid van leerlingen en leraren en leefklimaat.

De school is op 8 februari 2019 door de inspectie bezocht in het kader van het Themaonderzoek Lerarenkracht. Er is met name gekeken naar een taakgerichte werksfeer, actieve betrokkenheid en feedback. De inspectie oordeelde dat de Fakkel in voldoende mate voorbeelden laat zien van deze drie elementen. Op het niveau van de elementen kwam de inspectie tot de volgende conclusies:

- Er is over het geheel genomen een taakgerichte werksfeer, maar dat kan beter.
- Er heerst over het geheel genomen rust in de groepen.
- De leerlingen letten op.

- De leerlingen werken geconcentreerd en met aandacht aan de opdrachten.
- Feedback is nog veel op product gericht en minder op het proces.

Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg De Schakel

Kwaliteitszorg vond cyclisch plaats. Intern door het monitoren van de opbrengsten van de leerlingen. De eerder genoemde trendanalyses zorgden voor een verdieping. Wat ging goed, waar zijn we trots op en waar kunnen we onszelf verbeteren? Door dit ook te delen met de leerlingen, werden zowel de leerkrachten als de leerlingen steeds meer eigenaar van hun eigen ontwikkeling. De input op leerlingenniveau werd gegenereerd door het afnemen van Cito-toetsen (en de IEP-eindtoets), observaties en kindgesprekken. De intern begeleiders hadden hierbij een leidende rol. Resultaten werden besproken in het ondersteuningsteam (intern), tijdens team- en bouwoverleggen, tijdens groepsbesprekingen, binnen het MT en met het bestuur.

Door het inzetten van diverse werkvormen (zie boven) werden leerkrachten eigenaar van hun eigen ontwikkeling. Juist het delen van vragen en samen zoeken naar oplossingen, zorgde voor een kwaliteitsverbetering in het aanbod. De POP- en jaargesprekken maakten e.e.a. inzichtelijk en zorgden voor een nog scherpere afstemming op team- en bouwniveau.

Op leerkrachtniveau werd gebruik gemaakt van de Successpiegel. Hiervoor werden diverse lijsten gescoord en in rapportages uitgedraaid en besproken met het team/deelteams. Verder werd een start gemaakt met de inzet van de WMK-PO m.b.t. de (OGO-)kwaliteit. Hiervoor werd gestart met het professionaliseren van het werken met en analyseren van de opbrengsten van dit kwaliteitsdocument. Een aantal leerkrachten volgden daarvoor het Netwerk OGO-kwaliteitskaarten in Almere. Ook waren twee leerkrachten verbonden het Netwerk Zin in Lezen (Den Bosch) en volgde de directeur op directieniveau ontwikkelingen op diverse OGO-scholen. Dit laatste had behalve het vergroten van de kennis m.b.t. het aansturen van OGO-scholen, ook een telkens audit-karakter: zien we op de gastschool in de praktijk wat op papier staat?

Op verenigingsniveau werd het document Kwaliteitszorg vastgesteld. Hierbij dienden de uitgangspunten van het Strategisch Beleidsplan (ook al eerder vertaald in het Schoolplan), het inspectiekader en diverse kwaliteitsinstrumenten zoals hierboven al gedeeltelijk is beschreven. Door de ambities te beschrijven werd het lerend proces vorm gegeven. De concrete vertaalslag werd gemaakt door het ontwikkelen van een monitor waardoor het bestuur inzage kreeg in de kwaliteit van elke teamlid op de bekende zeven competenties van goed leraarschap.

Er werd een start gemaakt op verenigingsniveau met collegiale visitaties (audits). Dit zal in 2020 verder geconcretiseerd worden.

Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg School met de Bijbel

In 2019 is begonnen met de invoering van Scholen met Succes als kwaliteitsinstrument. De afgenomen vragenlijsten zijn teruggekoppeld naar team en ouders. Actiepunten zijn meegenomen in het nieuwe schoolplan 2019-2023 of zijn direct uitgevoerd.

Zo is er actie ondernomen betreffende de veiligheid op het plein. Het aantal pleinwachten is verhoogd, de pauzes zijn meer verspreid en de pleinwachten zijn duidelijker zichtbaar. Daarnaast blijven we het belang benadrukken van proactief pleinwacht lopen.

Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg De Wegwijzer

Vanuit de vragenlijsten van SuccesSpiegel komen onderzoeks- en ontwikkelvragen naar voren. De onderzoeksvraag rondom veiligheidsbeleving en overblijf is in overleg met het team, de overblijffouders uitgewerkt in een specifieke vragenlijst en zal verder worden uitgewerkt in 2020.

De input van vragenlijsten wordt gebruikt om het gesprek aan te gaan met betrokkenen en zo door te ontwikkelen.

Vanuit leerKRACHT is een cultuursurvey, thermometer en barometer afgenomen, als zijnde graadmeters voor doorontwikkeling van aspecten die bij 'elke dag een beetje beter'-cultuur horen.

Ontwikkelingen als gevolg van interne en externe kwaliteitszorg De Zaaier

De ontwikkelingen naar aanleiding van de interne en externe kwaliteitszorg stonden in het teken van het voornoemde inspectiebezoek. Naar aanleiding van dit bezoek is door de interim-directeur een plan van aanpak opgesteld. De plannen en ontwikkelingen hadden veel verband met de onderwijsontwikkelingen. Daarvoor verwijs ik naar de voorliggende alinea.

Interne kwaliteitszorg:

Zie hiervoor de opmerkingen in hoofdstuk 6

Externe kwaliteitszorg:

In 2018 heeft de inspectie Karakter het bestuur en een drietal scholen bezocht. Te weten SmdB de Wegwijzer, de Sbo voorziening Bleskensgraaf en CBS De Zaaier. De kwaliteit van de laatst genoemde school was als onvoldoende beoordeeld. Voor deze school is een plan van aanpak gemaakt en in het eerste kwartaal van 2020 is de school opnieuw beoordeeld. Voor het bestuur zijn er in 2019 een aantal herstelopdrachten verstrekt die inmiddels zijn uitgevoerd. De inspectie heeft zowel de onderwijskwaliteit en van De Zaaier en de kwaliteitszorg van Karakter als voldoende beoordeeld.

9. Onderwijsresultaten

Welke resultaten zijn er op organisatie- en schoolniveau zijn behaald ten aanzien van strategisch beleid, gestelde doelen en leerresultaten Onderwijskundige en onderwijsprogrammatische zaken

Onderwijsresultaten Eben-Haëzer

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
539.9	535.9	538.1	539.3	542.3

In april hebben de 13 leerlingen van groep 8 de Eindtoets Basisonderwijs gemaakt. Ze scoorden goed en ruim boven het landelijk gemiddelde en ook boven de inspectienorm en de door het bestuur geformuleerde norm. De scores waren passend bij de verwachtingen en bij de kenmerken van de leerlingen. De school is natuurlijk tevreden met het resultaat. Echter we beseffen ook dat een toetsuitslag op een kleine school nogal kan fluctueren vanwege de wisselende samenstelling en beperkte omvang van de groepen.

Verwijzingen VO

	praktijk	vmbo			vmbo/havo	havo/vwo	totaal aantal
		basiskader	basiskader met LWOO	gemengde theoretische			
2017	0	6	1	5	0	8	20
2018	0	2	3	3	0	10	18
2019	0	0	2	1	0	10	13

Onderwijskundige en programmatische zaken

Hieronder geven we een directiebeoordeling m.b.t. de tussentijdse toetsen:

Lezen: We zijn al jaren heel tevreden over onze leesresultaten. Sinds we groepsdoorbrekend technisch lezen hebben ingevoerd durende 30 minuten per dag zijn de resultaten fors verbeterd en overwegend goed. Bij leerlingen waarbij het leesproces stagneert is er vrijwel altijd sprake van een ernstige problematiek. Alleen in groep 5 is de DMT score lager.

Spelling: Deze resultaten zijn ruim voldoende. Alleen in de groepen 6 en 7 zien we een dalende trend. Daar wordt planmatig actie op gezet.

Rekenen: We zijn trots op onze rekenresultaten. In alle groepen zijn de scores goed te noemen. Het rekenbeleid wat school breed wordt geïnitieerd door de rekencoördinator werpt z'n vruchten af.

Begrijpend lezen: Ook deze resultaten zijn over de gehele linie goed te noemen.

Onderwijsresultaten De Fakkel

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
543.5	534.6	536.1	540.1	543.2

In april hebben de 5 leerlingen van groep 8 de Eindtoets Basisonderwijs gemaakt. Ze scoorden goed en ruim boven het landelijk gemiddelde en ook boven de inspectienorm en de door het bestuur geformuleerde norm. De scores waren passend bij de verwachtingen en bij de kenmerken van de leerlingen. De school is tevreden met het resultaat. Echter we beseffen ook dat een toetsuitslag op een kleine school kan fluctueren vanwege de wisselende samenstelling en beperkte omvang van de groepen.

Verwijzingen VO

	praktijk	vmbo			vmbo/havo	havo/vwo	totaal aantal
		basiskader	basiskader met LWOO	gemengde theoretische			
2017	0	3	0	0	5	1	9
2018	0	3	0	2	0	4	9
2019	0	0	0	1	1	3	5

Onderwijskundige en programmatische zaken

Hieronder geven we een directiebeoordeling m.b.t. de tussentijdse toetsen:

Lezen: Het technisch lezen is al gedurende langere jaren het vakgebied met de laagste scores en waarbij de meeste ondersteuning nodig is. Wel stellen we vast dat de meeste leesproblemen in de hoogste leerjaren waarneembaar zijn. Daaruit trekken we voorzichtig de conclusie dat de interventies die gedaan zijn succesvol blijken.

Spelling: De spellingresultaten zijn in alle groepen heel goed met uitzondering van groep 7. Deze groep is in meerdere opzichten bijzonder van samenstelling en scoort op meerdere vakgebieden lager. Dit zal in 2020 ook een rol spelen bij het resultaat van eindtoets basisonderwijs.

Rekenen: De school is tevreden over de rekenresultaten. Alle groepen voldoen ruimschoots aan de verwachtingen, waarbij de meeste groepen uitzonderlijk goed scoren.

Begrijpend lezen: De school is tevreden over de resultaten. In alle groepen wordt ruim voldoende tot goed gescoord. Daar zijn we blij mee.

Onderwijsresultaten De Schakel

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
533,9	83*	82	81,1	83,9

*In 2016 zijn we overgegaan naar de IEP-toets, die beter aansluit bij onze visie op onderwijs

Verwijzingen VO

	praktijk	vmbo			vmbo/havo	havo/vwo	totaal aantal
		basiskader	basiskader met LWOO	gemengde theoretische			
2017		2	1	9	1	20 (incl 1 TTO)	33
2018		1		12		16	39
2019		1		16	6	18	41

Op organisatie- en schoolniveau zijn in 2019 de volgende doelen behaald: het team heeft zich ingezet om antwoord te geven op de vragen van de 21 eeuw doordat leerkrachten met het vormgeven van het thema de actualiteit betrokken. Door de cirkel van basisontwikkeling te gebruiken, was er aandacht voor de brede ontwikkeling. Met name de intern begeleiders waren de 'verbinders' binnen Passend Onderwijs. Eigenaarschap was leidend in de ontwikkeling van zowel teams als leerlingen. Door deel te nemen aan werkgroepen, hulp te bieden bij een andere school door het wegvallen van de IB-er én interne mobiliteit te stimuleren is er meer een Karakter-gevoel ontstaan. Door regelmatig in een helicopterview afstand te nemen van de 'waan van alle dag' (mede door het inzetten van de bovengenoemde kwaliteitsinstrumenten) was er aandacht voor goed werkgeverschap (omgaan met verschillen, vergroten werkplezier, inzet op kwaliteiten en verminderen van werkdruk). Door leerkrachten eigenaar te maken van de eigen ontwikkeling sloten individuele professionalisering en professionalisering op teamniveau (leren van elkaar) goed op elkaar aan.

Onderwijskundige en programmatische zaken

(uit de verantwoording tussentoetsen januari 2020)

In het algemeen zijn de resultaten van groep 8a helaas achteruit gegaan. De interventie met Ernst van Grol in het leerjaar daarvoor heeft nog wel invloed op het gedrag van de groep, maar

helaas niet op hun houding t.o.v. CITO-toetsen. De toetsresultaten in deze groep zijn niet altijd vergelijkbaar met hoe de groep zich laat zien in het dagelijks werk.

Technisch lezen

In groep 3 zijn we heel tevreden over de behaalde resultaten. In groep 4 is het percentage leerlingen dat onder het verwachte beheersingsniveau M4 leest gestegen. De volgende interventies zijn ingezet (vanaf de herfstvakantie 2019): 2x per week 20 minuten tutoren vanuit groep 7-8 zodat leerlingen extra leeskilometers maken. Er zijn ook 4 leerlingen waar het traject voor (ernstige) dyslexie wordt ingezet d.m.v. Bouw! Op individueel niveau groeien deze leerlingen in hun leesontwikkeling.

In groep 5, 6 en 7 en 8 leest vrijwel iedereen op, of boven het AVI-niveau, behalve de kinderen die in onderzoek zijn voor EED, die al onderzocht zijn op dyslexie of daarvoor in training zijn of een kind met intelligentie- of een taalachterstand. Daarvoor loopt hulp.

Spelling

In groep 3 zijn de resultaten naar verwachting positief. In groep 4 zien we in de reguliere methodelessen dat een grote groep leerlingen moeite heeft met de hoeveelheid spelling-categorieën die worden aangeboden; dit zien we terug in de Citoscore. De volgende interventie is ingezet: leerlingen met mogelijk dyslexie gebruiken de regelkaart. Er zijn twee leerlingen die meedoen met het aanbod in groep 3 omdat het niveau beter aansluit bij hun huidige ontwikkeling. Vanaf groep 5 zijn er minder zorgen, de problemen die zichtbaar worden, hangen samen met dyslexie en anders worden er interventies gepleegd, zoals spelling oefenen van de nodige categorieën op de computer, of -incidenteel- het volgen van de spellinglessen in een lagere groep.

Spelling Werkwoorden zijn in het algemeen een klassikaal aandachtspunt, maar in het bijzonder in genoemde groep 8a.

Begrijpend Lezen

In groep 4 constateerden we dat de kinderen met een laag leesniveau veel moeite hadden met de TBL op M4 niveau. We zullen bij deze leerlingen E4 de toets nogmaals afnemen om hun ontwikkeling te monitoren. De overige leerlingen laten een voldoende beheersingsniveau zien. We zijn redelijk tevreden met de behaalde resultaten vanaf groep 5, waarop groep 8a een duidelijke uitzondering is. Bij enkele leerlingen wordt de toets op een later moment nogmaals afgenomen in overleg met de ab-er, op een meer passend niveau. Ook hier is groep 8a de uitzondering.

Rekenen

In groep 3 zijn we tevreden over de positieve resultaten. In groep 4 is een groep leerlingen die met rekenen extra ondersteuning krijgt, waarvan één leerling een eigen leerweg en één leerling met het aanbod in groep 3 gaat meedoen omdat het niveau beter aansluit bij de huidige ontwikkeling.

Vanaf groep 5 wordt redelijk consistent gescoord in vergelijking met het jaar daarvoor of is er groei. Sommige kinderen maken adaptieve toetsen en vertonen groei in het voor hen gemaakte OOP. Een leerling uit groep 6 doet de stof mee in groep 5.

Onderwijsresultaten School met de Bijbel

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
535	535	536,6	537,5	535,9

Verwijzingen VO

	praktijk	vmbo			vmbo/havo	havo/vwo	totaal aantal
		basiskader	basiskader met LWOO	gemengde theoretische			
2017	Bao: 1 SBO: 4	Bao: 8 SBO: 3	Bao: SBO: 2	Bao: 9 SBO: 1	Bao: 2 SBO:	Bao: 18 SBO: 1	38 10
2018	Bao: 3 SBO: 3	Bao: 3 SBO: 1	Bao: SBO: 1	Bao: 11 SBO:	Bao: 1 SBO:	Bao: 12 SBO: 1	30 6
2019	Bao: SBO: 3	Bao: 9 SBO: 2	Bao: SBO: 2	Bao: 13 SBO: 1		Bao:27 SBO:1	49 9

In het kader van eigenaarschap zijn er resultaten geboekt bij zowel de leerlingen als de teamleden. Bij de leerlingen is het zelf stellen van doelen verder uitgewerkt; daarnaast hebben drie teamleden een nascholing gevolgd over eigenaarschap bij kinderen. Dit zal worden uitgewerkt richting het team. Daarnaast hebben we een wijziging doorgevoerd in onze zorgstructuur, waardoor er meer eigen verantwoordelijkheid is komen te liggen bij de teamleden. Zij hebben meer vrijheid gekregen in de manier van omgaan met kinderen die extra aandacht of begeleiding nodig hebben.

Bovenstaande past ook in het traject van het optimaliseren van de professionele cultuur, waarmee in 2019 is gestart. Daarnaast zijn er stappen gezet op het gebied van het feedback geven aan elkaar, het van en met elkaar leren en het stimuleren van een proactieve houding. Ter verbetering van de onderlinge communicatie heeft het team zich een aantal studiedagen verdiept in de Life Languages, waardoor er meer inzicht in en begrip voor de verschillende stijlen van communicatie is ontstaan.

Onderwijsresultaten De Wegwijzer

We hechten eraan om hier te vermelden dat het getal van de eindtoets voor ons geen doel op zich is. De vorming en ontwikkeling van de leerlingen betreft meer gebieden dan enkel de verstandelijke aspecten die door de eindtoets worden gemeten. De kwaliteit van het onderwijs wordt ook bepaald door minder grijpbare zaken als sfeer, plezier, veiligheid op school enz. We gebruikten in 2016 voor het eerst de IEP-toets, als eindtoets.

Alle leerlingen van groep 8 deden met de eindtoets mee, we maakten daarbij gebruik van aanpassingen, als dat nodig was. In 2019 was het landelijk gemiddelde 81,8. Gezien de tussentoetsen van deze groep 8 was de uitkomst van de eindtoets, net boven het gemiddelde, naar verwachting.

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
532.9	86	81.6	83.1	82

	praktijk	vmbo			vmbo/havo	havo/vwo	totaal aantal
		Basiskader met LWOO	basiskader	gemengde theoretische			
2017		3	7	6	4	23	43
2018			4	7		19	30
2019		1	5	10	10	15	41

Om op schoolniveau te werken aan meer eigenaarschap (ruimte en verantwoordelijkheid voor onderwijskundige ontwikkelingen) door teamleden, een van de ontwikkelpunten uit het SBP, waardoor het onderwijs 'elke dag een beetje beter wordt' en tegelijkertijd werkend aan een professionele leer- en deelcultuur is gestart met het inzetten van de instrumenten van leerKRACHT als: Bordsessie, Gezamenlijk Lesontwerp, LesBezoek, FeedBack en de Stem van de Leerling. Dit met een Ambitie, in een ritmiek en altijd ruimte voor een Retrospective om de verbeter- en verandercyclus rond te krijgen.

- **Welke resultaten zijn er op onderwijskundige en programmatische zaken behaald:** Hiervoor verwijzing naar het Aspect onderwijsontwikkelingen gerealiseerd en doorverwijzing naar het jaarplan 2019-2020, te vinden in de schoolgids 2019-2020 pag. 25-26. Tevens verwijzing naar de Marap-opbrengsten feb/maart 2019.

Onderwijsresultaten De Zaaier

Resultaten Eindtoets Basisonderwijs

2015	2016	2017	2018	2019
	531,5	534,9	539,6	533,5

Verwijzingen VO

	praktijk	VMBO			Vmbo/havo	Havo/vwo	aantal
		Basis	Basiskader met LWOO	GT			
2017		1	1	1		6	9
2018				3	1	7	11
2019			1	2		1	4

- **Welke resultaten zijn er op onderwijskundige en programmatische zaken behaald** Opvallend in de analyse van het resultatenoverzicht van de hoofdvakgebieden zijn de wat tegenvallende resultaten bij de DMT. Op dit moment loopt er een experiment met het carousel-lezen, waardoor het technisch lezen een impuls krijgt. Daarvan zien we in 2019-2020 wel enig resultaat. Op dit moment wordt in het overleg tussen directie en IB nog overwogen om te gaan werken met een methode 'voortgezet technisch lezen'.

In 2019 zien we verder bij de andere vakgebieden voldoende tot goede resultaten.

10. Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling Eben-Haëzer te Ottoland

Aan het einde van het schooljaar 2018-2019 heeft de school afscheid genomen van een leerkracht, die al 28 jaar aan de school werkzaam was. Hierdoor konden we een andere leerkracht een vaste benoeming geven. Begin schooljaar 2019-2020 moest een aangetrokken leerkracht voor een tijdelijke vacature i.v.m. een zwangerschapsverlof/ouderschapsverlof afzeggen vanwege ernstige gezondheidsproblemen. Deze tijdelijke vacature is daarna intern opgelost. Om een forse groep 7/8 extra te kunnen ondersteunen is voor één schooljaar een onderwijsassistent benoemd voor 18 uur. Daarnaast is de benoeming van een andere onderwijsassistent met 4 uur uitgebreid.

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling De Fakkel te Goudriaan

Aan het einde van het schooljaar 2018-2019 heeft de school afscheid genomen van een leerkracht i.v.m. onvoldoende functioneren in deze functie. In het kader van mobiliteit maakt deze leerkracht een stap naar een andere school van Karakter, waar hij als onderwijsassistent aan de slag gegaan is. Daarnaast heeft een juf van groep 3, die al 32 jaar aan de school werkzaam was, een stap gemaakt naar een andere school. De ontstane vacatures hebben we in kunnen vullen met twee nieuwe juffen, die samen aan de slag gegaan zijn in groep 3-4. Verder hebben we na de zomer een extra onderwijsassistent voor 8 uur kunnen aanstellen op basis van de werkdrukmiddelen.

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling De Schakel te Nieuw-Lekkerland

Door in te zetten op het behoud van de leerkrachten die werkzaam waren op De Schakel was er weinig verloop (behalve door de inzet op mobiliteit). Gevolg was wel dat het team een steeds hogere gemiddelde leeftijd heeft gekregen, wat het herstellen na een drukke werkdag beïnvloed. Bijkomend voordeel is wel dat (oudere) leerkrachten over het algemeen gemakkelijker kunnen wisselen van werkdag of een keer extra kunnen werken omdat de thuissituatie rustiger is. Invallers waren er ook in 2019 niet! Het bleef spannend of alle (ziekte)verloven konden worden ingevuld. Over het algemeen was dat met inzet van vaste leerkrachten en/of onderwijsassistenten toch op te vangen. Voor het management was het spannend of je teamleden vraagt over 'overvraagt'.

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling School met de Bijbel te Bleskensgraaf

In 2019 waren er twee collega's langdurig ziek, waaronder de intern begeleider van groep 3 t/m 8, tevens coördinator van de bovenbouw. Haar taken als bovenbouwcoördinator zijn overgenomen door een ander teamlid. Als ib'er is zij in eerste instantie vervangen door twee interim ib'ers; sinds april hebben we twee nieuwe intern begeleiders, afkomstig uit het team. Vanaf september hebben zij ook de begeleiding van de groepen 1 en 2.

Er zijn negen teamleden die zwangerschapsverlof hebben opgenomen; daarnaast is er een collega die langdurig zorgverlof voor een dag er week heeft opgenomen. Eén zwangerschapsverlof is vervangen via de invalpool van Klaswijs; van deze invaller hebben we inmiddels weer afscheid genomen. Ook hebben we afscheid genomen van twee interim-ib'ers, een onderwijsvrijwilliger en drie leerkrachten. We hebben vier nieuwe collega's mogen verwelkomen.

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling De Wegwijzer

We vierden met een tweetal teamleden hun 40-jarig onderwijsjubileum. Een teamlid is altijd in dienst geweest van de Nieuw-Lekkerlandse scholen. Voor de zomervakantie 2019 werd afscheid genomen van de Intern Begeleider van gr. 1 t/m 4. Van de zomervakantie tot de kerstvakantie is een externe interim-IB-er werkzaam geweest. Drie teamleden hadden zwanger- en geheel of gedeeltelijk ouderschapsverlof. Een moeilijk verlopen zwangerschap leidde tot een langdurig ziektegeval. Een drietal teamleden waren langduriger afwezig door operaties. We namen afscheid van een tweetal leerkrachten wegens verhuizing en vroegpensioen. Een subsidie voor zij-stromer werd verkregen, jong mannelijk talent willen we behouden voor onze school. Om die reden was er sprake van wat boventaligheid in de leerkrachtformatie. Wegens het stoppen van de BouwCoördinator onderbouw en zwangerschaps-/ziekteverlof van de BouwCoördinator middenbouw was in de tweede helft van 2019 het MT in aantal personen (2) klein i.p.v. 4 personen in de eerste helft van 2019. Voor 2020 is de verwachting dat dit zal gaan naar 3 personen in de rol van directeur en een tweetal BouwCoördinatoren.

Zaken met een behoorlijke personele betekenis en personele ontwikkeling De Zaaier

Na de zomervakantie 2018 is de Intern Begeleider door ziekte uitgevallen. Dit is een langdurige ziekteperiode geworden. Eind september 2018 is een interim-Ib'er benoemd vanuit een andere school van de vereniging. Zij heeft zich in korte tijd ingewerkt in de situatie van 'de Zaaier' en werkt sindsdien nog steeds op onze school. In de loop van 2019 is duidelijk geworden dat de terugkeer van de eigen Ib'er een langere tijd zal gaan duren. In de loop van het schooljaar 2019-2020 zal duidelijk worden of terugkeer van de Ib'er mogelijk is.

11. Personele bezetting

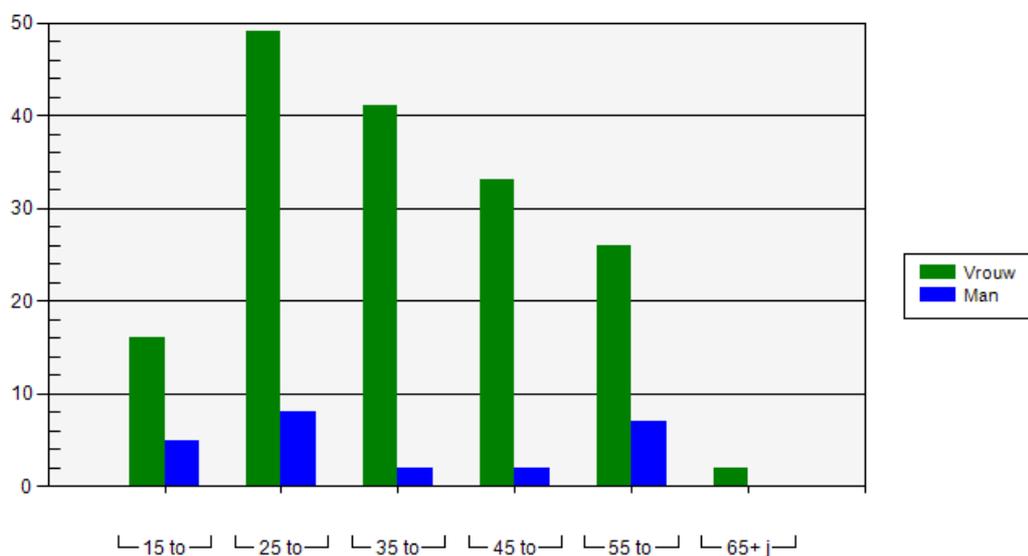
11.1 Het personeel van Karakter in vogelvlucht

Het is geen onbekend verschijnsel dat er in het onderwijs veel vrouwen werken. Als vereniging mogen we ons gelukkig prijzen dat het aantal mannen stijgt, van 22 vorig kalenderjaar, naar 24 mannen in 2019. Verder valt op dat de vereniging een relatief jong personeelsbestand heeft. 63 % van de werknemers is jonger dan 45 jaar.

Leeftijdscategorie	Vrouw	Man	Totaal
15 tot 25 jaar	16	5	21
25 tot 35 jaar	49	8	57
35 tot 45 jaar	41	2	43
45 tot 55 jaar	33	2	35
55 tot 65 jaar	26	7	33
65+ jaar	2	0	2
Totaal	167	24	191

Tabel 1

In grafiek 1 is duidelijk te zien dat de grootste groep werknemers tussen de 25 en 35 jaar oud is.

Grafiek 1

11.2 Personele zaken per school

De personele zaken per school zijn hiervoor al benoemd.

11.3 Ziekteverzuim

Het ziekteverzuim is in 2018 fors gedaald naar 2,63%, maar in 2019 weer gestegen naar 3,72%. Het percentage blijft lager dan het landelijk gemiddelde van 6,0 %. Scholen met een hoog ziekteverzuim hebben te maken met niet werkgerelateerd verzuim.

Naam school	Ziekteverzuimpercentage 2019	2018	2017
De Fakkel te Goudriaan	0,05%	0,22%	0,00%
Eben-Haëzer te Ottoland	0,08%	7,06%	9,12%
School met de Bijbel te Bleskensgraaf	5,11%	1,65%	1,00%
SMDB De Wegwijzer te Nieuw-Lekkerland	2,67%	2,61%	6,70%
SMDB De Schakel te Nieuw-Lekkerland	3,32%	2,67%	1,67%
CBS De Zaaier te Wijngaarden	7,66%	4,95%	17,26%
Karakter (invalpool)	0,00%	0,00%	
Totaal Karakter	3,72%	2,63%	4,13%

Voor de School met de Bijbel zijn er drie langdurige ziektegevallen, waarvan één met een fulltime dienstverband en de anderen een kleine wtf. Op de Zaaier wordt het verzuime veroorzaakt door een langdurig somatische ziekte van een werknemer.

12. Het gevoerde beleid inzake van de beheersing van uitkeringen na ontslag

Binnen Karakter is het streven de belangen van teamleden en de ontwikkeling van de scholen optimaal op elkaar af te stemmen. Dit wordt gedaan door middel van het uitvoeren van de gesprekscyclus, als ook door het beleid van de school en de vereniging in nauw overleg met de teamleden vorm te geven en uit te voeren. Indien er zich problemen voordoen wordt er zo snel als mogelijk hulp ingeroepen of advies aangevraagd bij de bedrijfsarts. In de signalering van mogelijke problemen is de rol van de directeur cruciaal.

In het kader van preventie wordt eens per vier jaar een RI&E afgenomen. In dit onderzoek wordt geïnventariseerd in welke mate teamleden tevreden zijn over de werkomstandigheden en hoe de werkdruk wordt ervaren. Als er sprake is van ontslagen handelt het bestuur in principe conform de voorschriften als vermeld in de reglementen van het Participatiefonds. In 2018 is er voor twee personeelsleden een vaststellingsovereenkomst gesloten. Beide personen hebben inmiddels door bemiddeling een andere werkring gevonden.

Bij ontslagen die buiten dit kader vallen, bijvoorbeeld ontslag na een kortlopende tijdelijke benoeming komen de risico's voor rekening van Karakter.

In 2019 zijn de vervangingskosten voor rekening van het bestuur gekomen. Per 1 januari 2019 is het bestuur eigen risicodrager geworden.

**13. Huisvestingsbeleid, vermeld o.a. aantal schoolgebouwen, gebruik van een MJOP.
Eventuele plannen voor nieuwbouw of levensduur verlengend onderhoud**

Voor het onderhoud van de gebouwen is er in 2018 opnieuw een MJOP opgesteld. Het MJOP kent twee varianten een 'groene' duurzame variant die bestaat uit het omturnen van de gebouwen tot BENG (Bijna Energie Neutraal Gebouw) en een 'rode' variant waarin het regulier onderhoud beschreven wordt. Voor deze laatste variant is het schoolbestuur in ieder geval verantwoordelijk, voor de groene variant dient overleg plaats te vinden met de gemeente Molenlanden. In 2020 wordt het MJOP geactualiseerd.

14. Belangrijke stellige bestuurlijke voornemens en inmiddels in het nieuwe jaar genomen besluiten, alsmede de financiële vertaling daarvan.

In samenspraak met de gemeente Molenlanden en de overige schoolbesturen wordt er een Integraal Huisvestingsplan opgesteld. In dit plan wordt bepaald op welke termijn er nieuwbouw, dan wel renovatie van de panden dient plaats te vinden. Voor wat Karakter betreft is het schoolgebouw van De Fakkel het eerste pand dat voor vervanging in aanmerking komt, daarna de gebouwen van de SmdB Bleskensgraaf en de SmdB de Schakel. De inzet van het bestuur is om een deel van de voorziening 'huisvesting' beschikbaar te stellen voor nieuwbouw en/of renovatie.

Door de groei van de SBO-voorziening en de basisschool van de School met de Bijbel te Bleskensgraaf is er een aanvraag voor uitbreiding van de huisvesting bij de gemeente Molenlanden in voorbereiding. Deze aanvraag wordt inclusief een eventuele nieuwbouw als vervanging van het oude deel, besproken met de gemeente.

15. Afhandeling van klachten

De scholen beschikken allen over een klachtenregeling die vermeld staat in de schoolgidsen en op de websites. De kern van de klachtenregeling is dat klachten over de dagelijkse gang van zaken in de scholen in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en de schoolleiding worden afgehandeld. Indien gelet op de aard van de klacht het niet mogelijk is, of als afhandeling van de klacht niet naar tevredenheid is verlopen, kan men een beroep doen op de klachtenregeling. Samengevat zijn de volgende stappen beschreven:

1. Naar de interne vertrouwenspersoon
2. Naar de externe vertrouwenspersoon
3. Naar de landelijke klachtencommissie

De scholen zijn aangesloten bij de landelijke klachtencommissie.

Er is in 2019 één klacht ingediend, deze klacht is afgehandeld door de externe vertrouwenspersoon.

16. Beschrijving van de inrichting van het dialoog met interne en externe actoren (horizontale verantwoording)

Er is sprake van een goed werkend intern controlesysteem. Door middel van een procuratieregeling zijn processen en procedures zodanig ingericht dat alle relevante risico's tijdig worden gesignaleerd. De vereniging is 'in control' en weet de risico's en de gevolgen daarvan te beheersen.

Een goed leesbaar en compleet jaarverslag, alsmede verantwoording gedurende het jaar staat hoog in het vaandel. Middels een driemaal per jaar verschijnende brochure 'Karakter in

beeld' geeft het bestuur een inkijkje in de lopende ontwikkelingen gedurende het jaar. De verslagen van de medezeggenschapsorganen zijn via de website publiek toegankelijk.

17. Ontwikkelingen bij of in relatie tot verbonden partijen (waaronder samenwerkingsverbanden)

Karakter is vanwege de gebiedsindeling middels de postcodes van de scholen aangesloten bij één samenwerkingsverband. Het betreft het samenwerkingsverband 'Driegang ((28-16). De bestuurder van Karakter maakt deel uit van het bestuur van Driegang in de positie van voorzitter. Driegang is organisatorisch verdeeld in drie kamers. De kamer waarin Karakter participeert is van Protestants Christelijke signatuur. De beide andere kamers hebben ook hun eigen identiteit.

In 2018 zijn er afspraken gemaakt om het beleid van de kamers te harmoniseren. De structuur van de kamers blijft statutair ongewijzigd.

De voorzieningen van SBO en SO zijn denominatief, de SBO-voorziening van Bleskensgraaf heeft een gereformeerde grondslag. Binnen Driegang zijn ook een aantal voorzieningen 'bovenkamers' te weten de Regioacademie en een voorziening voor Hoogbegaafde leerlingen die al thuis zitten of dreigen uit te vallen.

18. Relevante interne en externe ontwikkelingen

Relevante interne en externe ontwikkelingen Eben-Haëzer

- De krimp van de school blijft een punt van zorg. De komende jaren neemt het leerlingenaantal met ca. 10 leerlingen per jaar af. Er zijn wel woningbouwplannen in Ottoland, maar het zal nog jaren duren voordat de school daarvan de vruchten plukt.
- De aanschaf van nieuw meubilair is afgerond. De meeste groepen beschikken nu over nieuw meubilair. Alleen in groep 7/8 wordt nog gedeeltelijk gebruik gemaakt van oud meubilair. Dit meubilair zal de komende jaren vanwege de krimp langzaam uit de school verdwijnen.
- Het team heeft zich voor het eerst zelf gebogen over een schoolplan. In een teambijeenkomst in maart zijn de bouwstenen aangedragen voor het plan van de komende jaren. Daardoor is het nieuwe schoolplan daadwerkelijk een plan van het gehele schoolteam.

Relevante interne en externe ontwikkelingen De Fakkel

- In de loop van het schooljaar 2019-2020 neemt het aantal leerlingen in de kleutergroep fors toe tot ruim boven de 30 leerlingen. Om de kwaliteit van het onderwijs te waarborgen en de werkdruk bij de leerkracht te verlichten is er voor gekozen om een betaalde lio-stagiaire aan te stellen per februari 2020. Hierdoor kan de kleutergroep vanaf die datum worden gesplitst gedurende 4 dagen per week. Het gehele schooljaar hebben de kleuters de beschikking over 2 aangrenzende lokalen. Hierdoor ontstaat er meer leef- en werkruimte. Daarnaast is de kleutergroep gedurende de eerste maanden van het schooljaar ondersteund door een onderwijsassistente in opleiding voor 4 morgens per week.
- Gesprekken over de mogelijke bouw van een nieuwe school liggen in 2019 stil. De belangrijkste oorzaak hiervoor is een wisseling van college van B en W. In 2020 hopen we als bestuur en school deze gesprekken zelf met andere belanghebbenden in Goudriaan te hervatten.
- Het team heeft zich voor het eerst zelf gebogen over een schoolplan. In een teambijeenkomst in maart zijn de bouwstenen aangedragen voor het plan van de komende jaren. Daardoor is het nieuwe schoolplan daadwerkelijk een plan van het gehele schoolteam.

Relevante interne en externe ontwikkelingen De Schakel

- Tegen alle trends in blijft het aantal leerlingen redelijk stabiel. We verwachten bovendien een lichte groei wanneer de geplande nieuwbouw is gerealiseerd. Op dit moment is de verwachting dat we deze lichte groei intern kunnen opvangen met het huidige team en binnen het bestaande gebouw.

De leerlingverdeling over de 13 groepen blijft een jaarlijkse worsteling omdat de leeftijdsverdeling niet gelijk loopt. Bepaalde leeftijdsgroepen zijn oververtegenwoordigd zodat er geen stabiele verdeling van de leerlingen over de verschillende groepen te maken is. In het schema van de uitstroom groepen 8 is te zien dat daar soms 14 leerlingen verschil in kan zitten; een halve groep!

Relevante interne en externe ontwikkelingen School met de Bijbel

In september 2019 zijn we gestart met een combinatiegroep 2/3. Hiermee willen we de overgang tussen deze groepen soepeler laten verlopen. We zien in de praktijk dat het voor beide groepen voordelen heeft: de kinderen van groep 2 steken spelenderwijs al heel wat op van de stof van groep 3, en de kinderen van groep 3 hebben baat bij de wat 'speelsere' aanpak van groep 2. Uit een onlangs door ons uitgezette enquête onder ouders blijkt dat ouders tevreden zijn en vooral de voordelen van deze combinatie inzien.

Sinds april 2019 hebben we twee nieuwe intern begeleiders. Zij zorgen met hun enthousiaste en proactieve manier van werken voor een boost wat betreft de leerlingenzorg. Ook begeleiden zij het proces van de verandering in onze zorgstructuur.

In 2019 zijn we gestart met plannen voor een onderwijs-behandelgroep, waarin we kinderen zowel onderwijs als een passende GGZ-behandeling willen geven, onder leiding van een orthopedagoog en een leerkracht. Deze groep start in april 2020.

Relevante interne en externe ontwikkelingen De Wegwijzer

Het lerarentekort en de (on)mogelijkheden tot vervanging bij ziekte of vervulling van vacatures baren zorgen voor de toekomst. Het blijft belangrijk om oog te houden voor de goede verdeling en verlichting van werkdruk in samenspraak met het team. Talentvolle teamleden blijven stimuleren in hun onderwijs- en de schoolontwikkeling.

Relevante interne en externe ontwikkelingen De Zaaier

De school is in 2019 druk bezig geweest met de kwaliteitsimpuls met betrekking tot de onderwijskwaliteit. Deze impuls was nodig n.a.v. het inspectierapport. Het plan van aanpak voorzag in de inzet van een externe coach om de interim-directeur te ondersteunen in de aanpak van de kwaliteit.

We hebben een wervingstraject opgestart om te komen tot de benoeming van een locatieleider/directeur. Dit traject heeft geleid tot de benoeming van Dhr. J. Offermans tot nieuwe directeur van 'de Zaaier'. Hij zal deze functie per 01-02-2020 gaan oppakken.

Na de zomervakantie 2019 hebben we een nieuw schoolplein, annex dorpsplein, in gebruik genomen. Mede dankzij de samenwerking met de klankbordgroep Wingerden is het mogelijk geweest om niet alleen de ophoging van het plein op een duurzame wijze vorm te geven, maar ook de inrichting te vernieuwen. De uitstraling heeft een meer natuurlijk karakter gekregen. Het plein is tijdens de schooltijden geschikt en beschikbaar als schoolplein. Daarnaast is het ook bruikbaar als dorpsplein.

19. Toegankelijkheid van de instelling en het toelatingsbeleid.

De scholen van Karakter hebben een open toelatingsbeleid. Van ouders die niet tot de denominatie behoren wordt gevraagd de grondslag en de uitgangspunten van de vereniging te respecteren.

20. Internationalisering en onderzoeksbeleid.

In 2019 heeft het ministerie besloten om een forse loonsverhoging door te voeren en met terugwerkende kracht een nabetaling uit te keren. In februari 2020 is de loonsverhoging en de extra bonus uitgekeerd. Daarnaast ontving het bestuur wederom werkdrukmiddelen, deze zijn conform de afgesproken werkwijze zijn ook voor een groot deel ingezet in 2019. Voor Karakter heeft de vorming van de nieuwe gemeente Molenlanden impact. De nieuwe gemeente heeft toegezegd in 2019 met een Integraal Huisvestingsplan (IHP) te komen. Het bestuur van Karakter zal met de gemeente in onderhandeling treden over dit plan. Het IHP is niet gerealiseerd in 2019, de gemeente mikt nu op eind 2020.

De vereniging heeft geen internationale betrekkingen, wel is het bestuur geïnteresseerd in onderwijskundige ontwikkelingen in het buitenland en volgt die belangstellend. In het recente verleden (2017) heeft een personeelslid een wetenschappelijk onderzoek gedaan naar de werkzaamheid van een door één van de scholen ontwikkelde methode. Deze studie is afgerond aan de universiteit van Maastricht onder begeleiding van prof. Dr. W. Groot.

21. Strategisch personeelsbeleid

21.1 Hoe het personeelsbeleid is afgestemd op de onderwijskundige visie en de opgaven waar de scholen voor staan.

Het strategisch personeelsbeleid (zie strategische beleidsplan 2017-2021) van Karakter beschrijft dat persoonlijke competenties van leerkrachten worden afgestemd op de visie en doelen van de vereniging en de onder haar ressorterende scholen en tevens ook op de opgave waar de vereniging met haar scholen voor staat. Het bestuur en de directeurs hebben hiervoor het beleidsplan opgesteld om de ambities met het onderwijs waar te kunnen maken. Hiernaast is strategisch personeelsbeleid een krachtige manier om leerkrachten goed tot hun recht te laten komen. We richten ons al vereniging op allerlei talenten en de ontwikkeling hiervan.

21.2 Op de wijze waarop het personeelsbeleid wordt geïmplementeerd, gemonitord en geëvalueerd, inclusief de wijze waarop het bestuur de dialoog over het strategisch personeelsbeleid met leraren en schoolleiders heeft ingericht

Het personeelsbeleid maakt onderdeel uit van het schoolplan, Hierin is het personeelsbeleid op schoolniveau beschreven, als een uitvoering van het strategisch personeelsbeleid van de vereniging.

Om de ontwikkeling van de teams en de individuele talenten te kunnen volgen en er op te kunnen sturen heeft het bestuur een monitor ontwikkeld. Deze is in 2019 door de directeurs met hun IB-ers en Bouwcoördinatoren ingevuld en besproken met de leerkrachten. Het bestuur heeft met deze monitor een goed zicht op de genoemde ontwikkeling en een instrument om het personeelsbeleid op dit gebied te evalueren.

22. Passend onderwijs

22.1 De doelen in het kader van passend onderwijs waarvoor u de middelen vanuit de lumpsum heeft uitgegeven

De hierna volgende doelen zijn door de scholen opgenomen in het schoolondersteuningsplan en worden gefinancierd uit de lumpsum:

- Realiseren beleid t.a.v. ondersteuning
- Opstellen van het Schoolondersteuningsprofiel
- Het zorgdragen voor een veilige omgeving
- Het zicht op de ontwikkeling van leerlingen
- Het realiseren van opbrengst- en handelingsgericht werken
- Het afstemmen van methoden en aanpakken
- Het opleiden en onderhouden van handelingsbekwame en competentie medewerkers
- Het zorgen voor een zorgvuldige overdracht van leerlingen
- Het organiseren van betrokkenheid ouders en leerlingen
- Het hebben van een effectief ondersteuningsteam

22.2 De doelen in het kader van passend onderwijs waarvoor u de middelen vanuit het samenwerkingsverband heeft uitgegeven

- Effectieve ondersteuning door middel van arrangementen
- Ambitieuze onderwijsarrangementen, ondersteund door Preventieve Ambulante begeleiding
- Expliciete interne ondersteuningsstructuur, met name de bekostiging van een deel van de IB uren.
- Een effectief ondersteuningsteam, bestaande uit onderwijsassistenten en lerarenondersteuners.
- Het opzetten van een onderwijs-behandelgroep (start 2020)

- Hoe u, in samenwerking met stakeholders, tot die doelen bent gekomen

- Het samenwerkingsverband heeft in het kader van de verbreding van de dekkendheid van het netwerk een onderzoek laten uitvoeren. De scholen van de vereniging zijn in dit onderzoek betrokken geweest. Karakter heeft de handschoen opgepakt door de mogelijkheid te creëren een onderwijs-behandelgroep te starten.
- De scholen zijn binnen het samenwerkingsverband georganiseerd via directie overleggen en IB-netwerken. Binnen deze overleggen worden voorstellen gedaan die door het samenwerkingsverband veelal overgenomen worden.
- De Ondersteuningsplanraad. (OPR), waarin naast leraren ook ouders vertegenwoordigd zijn, maken ook gebruik van hun advies- en instemminsrecht om voorstellen te doen aan het samenwerkingsverband.
- Met de gemeenten (lees jeugdzorg) is er regelmatig overleg om jeugdzorg en onderwijs op elkaar af te stemmen. Dit overleg vindt plaats in het Regionale Educatieve Agenda (REA). Dit overleg heeft geleid tot de paragraaf 'passende verbinding' in het ondersteuningsplan.
- Jaarlijks is er tussen de (school)besturen en de gemeenten (ambtenaren en wethouders) een informele bijeenkomst georganiseerd, waarin een jeugdzorgthema in relatie tot het onderwijs wordt besproken. Dit heeft de naam 'Posthuijsoverleg' gekregen. (het Posthuijs te Leerdam is de locatie waarin deze ontmoeting plaatsvindt).

Allocatie van middelen binnen het schoolbestuur

23.1 De gehanteerde uitgangspunten voor het verdelen van de middelen over de onder het schoolbestuur ressorterende scholen

- In principe is het leerlingenaantal (teldatum t-1) het belangrijkste uitgangspunt voor de verdeling van de middelen.
- Op basis van projectaanvragen of bijzondere omstandigheden kan een school extra ondersteuning vanuit het bestuur ontvangen. Als voorbeeld: één van de scholen heeft in 2019 naar aanleiding van het inspectiebezoek een aantal herstelopdrachten gekregen. Deze school heeft extra middelen gekregen om externe hulp in te roepen (coaching en begeleiding).

23.2 Hoe de besluitvorming over de allocatie van middelen binnen het schoolbestuur heeft plaatsgevonden. Daarbij aangeven welke middelen aan de scholen verstrekt zijn, welke middelen bovenschools op het niveau van het bestuur worden ingezet (denk aan inkoop, IT, administratie, communicatie of professionalisering) en wat de kosten van het bestuurlijk apparaat zijn.

- Eén van de kritische succesfactoren voor de fusie was een zo laag mogelijke overhead en besparing van kosten door de samenvoeging.
- De keuze voor één AK leverde al direct een besparing op van 50K. Gezamenlijke contracten voor ICT, kopieermachines, BHV, Arbo, verzekeringen, etc. worden in het directieoverleg besproken en opgepakt door het bestuur.
- Het bestuur is transparant in het nemen van besluiten richting alle stakeholders (Directieoverleg, GMR en RvT)
- Er is in de begroting een aparte kostenplaats 'bestuur'. De kosten die het bestuur begroot, worden doorbelast naar de scholen door middel van een bedrag per leerling.

23. Werkdrukmiddelen

24.1 Welk proces is gevolgd om te komen tot een beslissing over de besteding van de werkdrukmiddelen

- De directeuren hebben ene berekening gekregen van de te besteden middelen.
- Met dit bedrag zijn een aantal directeuren een open gesprek aangegaan met het team. In deze gevallen heeft de inzet van de werkdrukmiddelen geleid tot lesvrije dagdelen en zijn de middelen ingezet voor vervanging. Vervolgens zijn deze voorstellen geaccordeerd door de MR-en van de betreffen de scholen.
- Een aantal directeuren hebben er voor gekozen om concrete maatregelen voor te stellen, namelijk de inzet van een ICT-er, vakleerkrachten bewegingsonderwijs en vakleerkrachten muziek. Vervolgens zijn deze voorstellen geaccordeerd door de MR-en van de betreffen de scholen.

24.2 zijn er ook niet-financiële maatregelen genomen om werkdruk te verminderen? En zo ja, welke maatregelen zijn dit?

- Per school is dit verschillend aangepakt. De meeste directeuren hebben gebruik gemaakt van de handreiking van de PO-raad. Er zijn afspraken gemaakt over de (groeps-) administratie, de organisatie van de hulpplannen, en de verantwoording.

24.3 Waar zijn de werkdrukmiddelen voor ingezet? (Een opgave van bestedingen in gehele euro's middels categorieën: personeel, materieel, Professionalisering en overig, eventueel aangevuld met een toelichting.)

- Hieronder is per school geïnventariseerd hoe de middelen besteed zijn.

Verantwoording werkdrukmiddelen Eben-Haëzer

- De werkdrukmiddelen zijn ingezet om werkdruk weg te nemen bij leerkrachten

Plan	Geraamde kosten 2019-2020	Uitvoering 2019
Extra uren onderwijsassistentie (22x)	€ 22.000	€ 6.142
Schooltijden vrij roosteren leerkrachten	€ 4.000	€ 3.483
Muzieklessen Peter Vogel groep 3-4	€ 950	€ 475
Gymlessen GIGA Molenlanden	€ 7.200	€ 2.400
Subtotaal	€ 34.150	€ 12.500
Tekort*	€ 11.922	
Totaal	€ 22.228	€ 22.228

* Het tekort kan ruimschoots bekostigd worden door de reserves van 2018-2019.

De werkdrukmiddelen zijn op initiatief van het team besteed aan de in het schema opgenomen doelen, waarbij we ons realiseren dat niet alle collega's gelijkmatig profiteren van deze maatregelen. Dit lossen collega's onderling binnen de duo's op. Naast de financiële inzet zijn er ook andere maatregelen genomen. Aan groep 3/4 is gedurende het eerste halfjaar een onderwijsassistente in opleiding toegevoegd, gedurende 4 dagen per week.

Verantwoording werkdrukmiddelen De Fakkel

- De werkdrukmiddelen zijn ingezet om werkdruk weg te nemen bij leerkrachten

Plan	Geraamde kosten 2019-2020	Uitvoering 2019
Extra uren onderwijsassistentie (8x)	€ 8.000	€ 2.128
Extra schooltijden vrij roosteren leerkrachten	€ 4.000	€ 3.096
Extra Muzieklessen Peter Vogel groep 3-4	€ 1.000	€ 475
Subtotaal	€ 13.000	€ 5.699
Reserve	€ 3.506	€ 10.807
Totaal	€ 16.506	€ 16.506

De werkdrukmiddelen zijn op initiatief van het team besteed aan de in het schema opgenomen doelen, waarbij we ons realiseren dat niet alle collega's gelijkmatig profiteren van deze maatregelen. Naast de financiële inzet zijn er ook andere maatregelen genomen. Aan groep 3/4 is gedurende het eerste halfjaar een onderwijsassistente in opleiding toegevoegd, gedurende 3 dagen per week en in groep 1-2 is een onderwijsassistente in opleiding gedurende 4 morgens aanwezig. Van het extra vrij roosteren van leerkrachten wordt nog onvoldoende gebruik gemaakt. De oorzaak hiervan ligt met name in de beschikbare vervanging.

Verantwoording werkdrukmiddelen De Schakel

Plan	Geraamde kosten	Uitvoering 2019
Het team heeft besloten om de gelden te besteden aan het vrijroosteren van leerkrachten, zodat ze over het jaar heen diverse zogenaamde werkdrumdagen hebben. Ze zijn dan ambuland om niet-lesgebonden taken uit te voeren. Per groep waren 11 dagen beschikbaar, die duo's zelf verdeelden. Er was een drietal leerkrachten beschikbaar voor de invulling van de vervanging.	€ 66.035,94	€ 67.673,72
Totaal	€ 66.035,94	€ 67.673,72

Verantwoording werkdrukmiddelen School met de Bijbel

Plan	Geraamde kosten	Uitvoering 2019
ICT'er	20.616	20.616
Event-manager	14.400	6.000
Gymdocent	28.800	23.850
Onderwijsassistentie	24.656	20.546
Totaal	88.472	71.012

Verantwoording werkdrukmiddelen De Wegwijzer

In overleg met het team in april 2019 en na afstemming in de MR zijn de middelen besteed aan extra muzieklessen, starten groep 0 vanaf de zomer (waardoor kleinere kleutergroepen), extra onderwijsassistentie, vervanging voor leerling- en groepsbespreking, extra werkverlichtingsdagen voor alle leerkrachten, wat extra administratieve ondersteuning. Boventaligheid (om meer ruimte te geven aan nieuwe talenten) werd ook ingezet op werkdrukvermindering in lopende schooltaken als begeleiding nieuwe mensen, lesvoorbereiding enz.

Plan	Geraamde kosten	Uitvoering 2019
Extra leerkrachtenformatie	41.000	41.670
Extra onderwijsassistentie	6.500	6.834
Extra administratieve inzet	501	773
Muzieklessen	9.000	8.921
Totaal	57.001	57.498

Plan	Geraamde kosten	Uitvoering 2019
<i>Scholing ICT: de leerkracht die de ICT taken op zich neemt zal zich extra moeten scholen op deze taken</i>	750	0
<i>Ambulante tijd voor ICT ter ondersteuning van de invoering Office 365 bij teamleden</i>	2500	2500
<i>Formatieplan: Een deel van de gelden gebruiken om de formatie in stand te houden, zodat we met 4 groepen kunnen blijven draaien.</i>	4000	4000
<i>Inzet OA: implementatie van de methode LIJN3. Door inzet van OA kan de leerkracht extra tijd en energie stoppen in het gebruik van de methode in groep 3.</i>	2350	2350
Totaal	9600	8850

24. AVG

Binnen de vereniging is er een IBP-beleid volgens de wet- en regelgeving vastgesteld. Er is externe functionaris voor gegevensbescherming voor de vereniging aangesteld. Mevrouw De Bondt is telefonisch bereikbaar op nummer 0184-499 025 of via onderstaand e-mailadres; a.debondt@goc-consultants.nl. Mevrouw De Bondt heeft een onderzoek gedaan naar de stand van zaken met betrekking tot de AVG en zal in het voorjaar van 2020 een audit uitvoeren.

Op alle scholen is een privacyreglement opgesteld, is voor elke leerling toestemming gevraagd voor het gebruik van beeldmateriaal, is er een protocol voor datalekken en een draaiboek voor de bewustwording van leerkrachten in verband met privacy.

25. Toekomstparagraaf

26.1 Onderwijskundige ontwikkelingen

Karakter zet in op de onderwijskundige samenwerking tussen de scholen op het gebied van Hoogbegaafdheid en Rekenen/Wiskunde. Hiervoor zijn expertgroepen ingericht die werken aan leerlijnen en aanbod voor de kinderen van de zes scholen.

26.2 Personeelsbeleid

Een primaire taak van het bestuur is om er voor te zorgen dat er voor iedere groep een bevoegde leraar staat. Karakter heeft gelukkig nog geen lerarentekort, op het aantal vervangers na. Karakter wil ook voor de toekomst garanderen dat er voldoende leraren verbonden zijn aan de scholen en wil dit doel bereiken door:

- Leraren vasthouden door goed werkgeverschap.
- Zelf mensen opleiden binnen de vereniging.
- De vervangingspool prioriteit geven en aantrekkelijk maken voor leraren.
- Het onderwijs aantrekkelijk houden, door te werken aan uitdagend geïnspireerd onderwijs, onderwijsconcepten beproeven en realiseren.

26.3 Kwaliteitsbeleid

Karakter streeft naar goed, adaptief en uitdagend onderwijs. Hiervoor zijn in het SPB doelen opgesteld die cyclisch geëvalueerd worden. Hiervoor heeft Karakter in 2019 het document 'kwaliteitsbeleid' opgesteld. Dit beleid wordt de komende jaren geïmplementeerd en uitgevoerd volgens planning.

26. 4 Verduurzaming

Het bestuur streeft in overleg met de gemeente naar verduurzaming van de gebouwen. Het doel is de scholen in 2030 energieneutraal te hebben. In het IHP wordt in overleg met de gemeente dit doel verder uitgewerkt. Karakter zal hier ook voor een deel de financiële verantwoordelijkheid dragen. Immers betekent verduurzaming ook een verlaging van de exploitatielasten.

26. 5 Covid-19

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2019 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard. Echter in de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het COVID-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven tot in ieder geval 28 april 2020. Vergaande maatregelen zijn op dit moment niet uitgesloten. Dit heeft een aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid in zowel binnenland als het buitenland. De uiteindelijke gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet te overzien.

Ook voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard heeft de uitbraak van het COVID-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan uit:

- a. Hoger ziekteverzuim, werknemers worden met lichte verkoudheidsklachten verzocht thuis te blijven. In 'normale' omstandigheden zouden deze mensen niet vervangen hoeven te worden, nu zal het een extra druk op de vervanging geven. Aangezien Karakter Eigen Risicodragers is, zullen deze kosten rechtstreeks in de exploitatie opgevangen moeten worden.
- b. Hoger mantelzorgverzuim. Een drietal werknemers heeft de zorg voor een ouder die kwetsbaar is. Deze personen kunnen waarschijnlijk een deel van 2020 extra betaald verlof opnemen.
- c. De ICT-kosten zullen stijgen door de extra aanschaf van apparatuur.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard. Voor het boekjaar 2019 zijn er geen directe gevolgen van toepassing. Echter vanaf het boekjaar 2020 kunnen de volgende financiële gevolgen van toepassing zijn voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard, voor zover wij kunnen overzien op het moment van het opmaken van de jaarrekening:

- a. Naar verwachting zal het onderwijs niet gekort worden op de budgetten.
- b. Er zal een lichte stijging van de kosten zijn in verband met het verlenen van extra verlof
- c. De vereniging heeft voldoende liquide middelen om deze problemen te kunnen opvangen.

De uitbraak van het COVID-19 virus heeft geen (significante) invloed op de cijfers over het boekjaar 2019. Het bestuur heeft passende maatregelen genomen c.q. zorgt ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. Het bestuur acht een duurzame voortzetting van de bedrijfsactiviteiten derhalve niet onmogelijk. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard.

Scholen met
karakter

FINANCIEEL BELEID

Financiële positie op balansdatum

Onderstaand treft u de balans aan per 31 december 2019 in vergelijking met 31 december 2018. Na de balans volgt een korte toelichting op de belangrijkste wijzigingen in de balans.

Activa	31-12-2019	31-12-2018	Passiva	31-12-2019	31-12-2018
Materiële vaste activa	2.076.836	1.991.976	Eigen vermogen	3.751.667	3.457.531
Financiële vaste activa	-	4.050	Voorzieningen	1.129.879	936.041
Vorderingen	378.615	333.284	Kortlopende schulden	685.324	655.425
Liquide middelen	3.111.419	2.719.687			
Totaal activa	5.566.870	5.048.997	Totaal passiva	5.566.870	5.048.997

- Toelichting op de activa zijde van de balans:

Materiële vaste activa

In 2019 is er voor een bedrag van meer dan € 300.000 geïnvesteerd in ICT. Dit zijn vooral investeringen in hardware waaronder laptops en digiborden. De afschrijvingen zijn gestegen. Doordat er meer is geïnvesteerd dan er wordt afgeschreven, is de waarde van de materiele vaste activa toegenomen.

Financiële vaste activa

De uitgegeven waarborgsommen voor een digitaal onderwijsplatform zijn retour ontvangen.

Vorderingen

De vorderingen zijn gestegen door een hogere vordering op OCenW en er zijn meer kosten vooruitbetaald.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn in 2019 toegenomen. Het verloop van de liquide middelen en de posten die daar invloed op uitgeoefend hebben, zijn te vinden in het kasstroomoverzicht.

- Toelichting op de passiva zijde van de balans:

Eigen vermogen

Van het positieve exploitatieresultaat 2019 is € 250.000 toegevoegd aan een bestemmingsreserve bestuursakkoord PO 2019. Het overige exploitatieresultaat ad € 44.136 is toegevoegd aan de algemene reserve. Naast de algemene reserve en de bestemmingsresultaat bestuursakkoord PO 2019 bestaat het eigen vermogen uit bestemmingsreserve publiek en privaat en private bestemmingsfondsen.

Voorzieningen

De voorzieningen bestaan uit personele voorzieningen (duurzame inzetbaarheid en jubilea) en een voorziening voor groot onderhoud. In 2019 is € 205.000 gedoteerd aan de voorziening groot onderhoud en € 3.921 aan onttrokken. De voorzieningen zijn derhalve toegenomen in het verslagjaar.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden zijn licht gestegen ten opzichte van 2018. De grootste post onder de kortlopende schulden betreft de schulden in relatie tot de salarisbetaling: belasting en premies sociale verzekeringen, pensioenpremies, vakantiegeld en vakantiedagen. De totale schuld in het kader van deze posten is € 497.481.

Analyse resultaat

De begroting van 2019 liet een negatief resultaat zien van € 97.419. Uiteindelijk resulteert een positief resultaat in boekjaar 2019 van € 294.136: een verschil van € 391.555 met de begroting. Het positief resultaat over het boekjaar 2018 bedroeg € 103.459.

Analyse realisatie 2019 versus realisatie 2018 en realisatie 2019 versus begroting 2019

Onderstaand is de staat van baten en lasten voor het kalenderjaar 2019 opgenomen. De gerealiseerde staat van baten en lasten zijn vergeleken met de begrote baten en lasten voor het kalenderjaar 2019 en de gerealiseerde baten en lasten voor het kalenderjaar 2018.

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Vershil	Realisatie 2018	Vershil
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	7.455.926	7.128.327	327.599	7.061.235	394.691
Overige overheidsbijdragen	44.509	42.745	1.764	45.569	-1.060
Overige baten	253.295	187.000	66.295	159.744	93.551
Totaal baten	7.753.730	7.358.072	395.658	7.266.548	487.182
Lasten					
Personele lasten	6.028.741	6.130.967	-102.226	5.916.028	112.713
Afschrijvingen	262.876	243.712	19.164	244.085	18.791
Huisvestingslasten	503.977	463.170	40.807	420.435	83.542
Overige lasten	664.018	617.642	46.376	582.590	81.428
Totaal lasten	7.459.612	7.455.491	4.121	7.163.138	296.474
Saldo baten en lasten	294.118	-97.419	391.537	103.410	190.708
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	18	-	18	49	-31
Totaal financiële baten en lasten	18	-	18	49	-31
Totaal resultaat	294.136	-97.419	391.555	103.459	190.677

- Toelichting op de staat van baten en lasten:

Het resultaat is ten opzichte van 2018 gestegen met € 190.677. De belangrijkste oorzaken van deze stijging zijn:

Rijksbijdragen OCenW

De rijksbijdragen zijn toegenomen door bijstelling van de tarieven vanwege het onderhandelingsakkoord. Hierdoor zijn er baten ontvangen voor twee eenmalige uitkeringen voor het personeel die pas in 2020 zullen plaatsvinden. Door deze reden zal een gedeelte van het resultaat worden opgenomen als bestemmingsreserve bestuursakkoord PO 2019.

Overige overheidsbijdragen

De gemeente Molenlanden heeft de onderwijsgeldten tot en met 2019 op het huidige tarief vastgesteld.

Overige baten

De overige baten betaan onder meer uit ouderbijdragen, detachering personeel, overblijfgelden, opbrengst huur en medegebruik. Deze baten worden in bepaalde mate constant geacht. Er worden leerkrachten detachéerd vanuit de vereniging. Een vakleerkracht gym aan een ander schoolbestuur en twee veldopleiders aan een HBO-instelling.

Personele lasten

In 2019 zijn de personeelskosten gestegen door de afspraken in het onderhandelingsakkoord. De overige personeelslasten bestaan uit de kosten voor de interim-directeur, waarvan de termijn is verlengd. Daarnaast is er een gezamenlijk contract afgesloten met een onderwijsadviesbureau die zorg verleent aan de leerlingen van de vereniging.

Afschrijvingen

De afschrijvingen zijn gestegen door de grote investering in de ICT.

Huisvestingslasten

De huisvestingskosten zijn gestegen ten opzichte van 2018 door de verhoogde dotatie voor het groot onderhoud, de verhoogde energielasten, de verhoogde onderhoudskosten en de verhoogde schoonmaakkosten.

Overige lasten

De overige lasten zijn gestegen ten opzichte van 2018. Dit komt met name door hoge reproductiekosten € 65.842. Daarnaast zijn de kosten voor de culturele vorming en de kosten voor bijzonder en buitenschoolse activiteiten gestegen.

Financiële baten

Vanwege de daling van het rentepercentage zijn de financiële baten in 2019 nagenoeg nihil.

Totaal resultaat

Het gerealiseerde resultaat 2019 wijkt af van het begrote resultaat over 2019. De belangrijkste oorzaken van deze afwijking zijn:

Een belangrijke oorzaak zijn de verhoogde baten van het OCenW. Doordat deze baten in 2020 worden uitgekeerd doormiddel van twee eenmalige uitkeringen aan het personeel, wordt er een gedeelte van het resultaat ad € 250.000 opgenomen als bestemmingsreserve bestuursakkoord PO 2019. De overige baten zijn lager dan begroot, omdat hier de begrote besparing als eigenrisicodrager van het vervangingsfonds is gevoegd. Dit mag alleen niet als baat opgenomen worden en zijn zichtbaar in de besparing van de personeelskosten. De investeringen van ICT waren nog niet meegenomen in de begroting waardoor de afschrijvingskosten hoger zijn dan begroot.

Investerings en financieringsbeleid

Vanwege de gunstige liquiditeit worden de investeringen uit eigen middelen voldaan. Het beleid is als in enig jaar of maand een te groot beslag op de liquiditeiten plaatsvindt, een spreiding in de aanschaf van nieuwe investeringen wordt aangebracht.

Treasuryverslag

De vereniging heeft een treasurystatuut vastgesteld. In dit statuut is bepaald binnen welke kaders instelling haar financierings- en beleggingsbeleid dienen in te richten. Het uitgangspunt is dat de toegekende publieke middelen overeenkomstig hun bestemming worden besteed.

De vereniging heeft een zeer terughoudend financieel beleid gevoerd, conform de Regeling Beleggen lenen en derivaten OCW 2016 (gewijzigd d.d. 18 december 2018). Er is gebruik gemaakt van spaarrekeningen. De tegoeden op deze rekening zijn direct opeisbaar.

KENGETALLEN

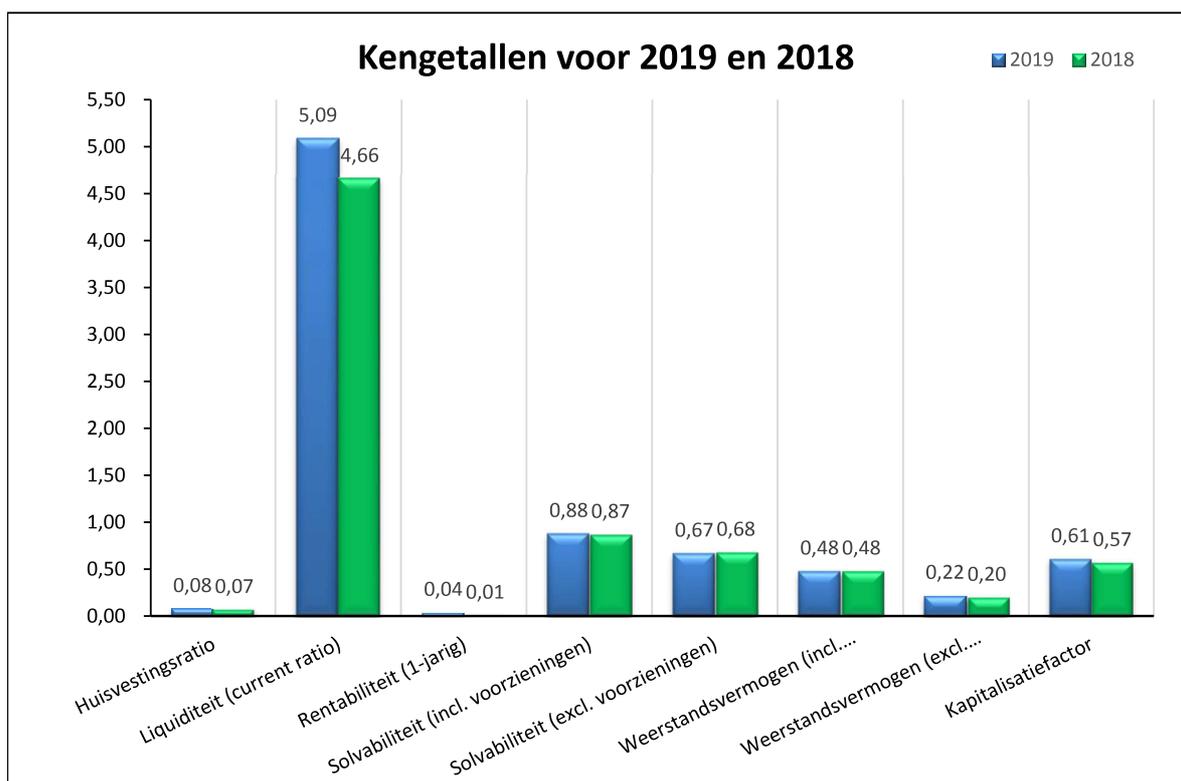
In onderstaande tabel zijn meerdere kengetallen opgenomen. Als er een signaleringswaarde is vastgesteld door de onderwijsinspectie dan staat deze vermeld. Indien bepaalde kengetallen erg afwijken ten opzichte van de signaleringswaarde, kan dit aanleiding zijn tot verder onderzoek naar een financieel risico door de onderwijsinspectie.

Een signaleringswaarde is echter geen norm voor de onderwijsinspectie.

Kengetal	2019	2018	Signaleringswaarde onderwijsinspectie
Huisvestingsratio	0,08	0,07	groter dan 0,10
Liquiditeit (current ratio)	5,09	4,66	kleiner dan 0,75
Rentabiliteit (1-jarig)	0,04	0,01	lager dan -0,10
Solvabiliteit (incl. voorzieningen)	0,88	0,87	kleiner dan 0,30
Solvabiliteit (excl. voorzieningen)	0,67	0,68	geen
Weerstandsvermogen (incl. mva*)	0,48	0,48	kleiner dan 0,05
Weerstandsvermogen (excl. mva*)	0,22	0,20	geen
Kapitalisatiefactor	0,61	0,57	geen

* mva: materiële vaste activa

Bovenstaande kengetallen zijn hieronder grafisch weergegeven.

Hierna vindt u de omschrijving en definitie per kengetal inclusief berekening.

Huisvestingsratio

Het kengetal "huisvestingsratio" geeft de verhouding weer tussen de huisvestingslasten en de totale lasten.

- **Definitie:** Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen gedeeld door som van de totale lasten.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Huisvestingslasten	503.977		420.435	
- Afschrijvingen gebouwen en terreinen	68.685		61.202	
Som van de huisvestingslasten en afschrijvingen gebouwen en terreinen		572.662		481.637
- Totale lasten	7.459.612		7.163.138	
Som totale lasten en financiële lasten		7.459.612		7.163.138
Kengetal:		0,08		0,07

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde van groter dan 0,10.

De huisvestingsratio is voor 2019 lager dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de huisvestingsratio gestegen.

Liquiditeit (current ratio)

De liquiditeit geeft aan in hoeverre de organisatie op korte termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie:** De verhouding tussen de vlottende activa (som van liquide middelen en vorderingen) en de kortlopende schulden.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Liquide middelen	3.111.419		2.719.687	
- Vorderingen	378.615		333.284	
Vlottende activa		3.490.034		3.052.971
Kortlopende schulden		685.324		655.425
Kengetal:		5,09		4,66

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,75.

De liquiditeitsratio geeft aan dat 5,09 keer kan worden voldaan aan de uitstaande kortlopende schulden, bestaande uit de posten benoemd in de toelichting op de balans onder 2.4 Kortlopende schulden.

De vereniging heeft op 31 december 2019 de beschikking over € 3.111.419 aan liquide middelen en daarnaast € 378.615 openstaan aan nog te ontvangen bedragen.

Deze bedragen zijn binnen één jaar opeisbaar, waardoor kan worden voldaan aan de openstaande schulden die binnen één jaar voldaan moeten zijn, te weten € 685.324.

De liquiditeit is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de liquiditeitspositie gestegen.

In bovenstaande berekening is geen rekening gehouden met de in de voorzieningen opgenomen verplichtingen.

Rentabiliteit

De rentabiliteit geeft de verhouding aan tussen het resultaat en de totale baten.

- **Definitie:** Resultaat gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Resultaat		294.136		103.459
- Totaal baten	7.753.730		7.266.548	
- Financiële baten	18		49	
Som totaal baten inclusief financiële baten		7.753.748		7.266.597
Kengetal 1-jarig:		0,04		0,01

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde lager dan -0,10.

De rentabiliteit geeft aan hoeveel van de totale opbrengsten omgezet wordt in het uiteindelijke resultaat.

De vereniging heeft met de totale baten, te weten € 7.753.748, een resultaat behaald van € 294.136. Dit houdt in dat 0,04 deel van de baten wordt omgezet in het uiteindelijke resultaat, ofwel van elke euro die wordt ontvangen, wordt € 0,04 behouden en wordt € 0,96 besteed.

De rentabiliteit is voor 2019 hoger dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de rentabiliteitspositie gestegen.

Solvabiliteit

De solvabiliteit geeft de verhouding tussen eigen en vreemd vermogen aan en verschaft dus inzicht in de financieringsopbouw. De solvabiliteit geeft ook aan in hoeverre de organisatie op langere termijn aan haar verplichtingen kan voldoen.

- **Definitie inclusief voorzieningen:** Eigen vermogen en voorzieningen gedeeld door het totale vermogen

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Eigen vermogen	3.751.667		3.457.531	
- Voorzieningen	1.129.879		936.041	
Som eigen vermogen en voorzieningen		4.881.546		4.393.572
Totaal vermogen		5.566.870		5.048.997
Kengetal:		0,88		0,87

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,30.

Deze definitie van de solvabiliteit geeft aan dat 88% van het totale vermogen uit eigen vermogen ofwel reserves en voorzieningen bestaat, hetgeen inhoudt dat slechts 12% van het totale vermogen gefinancierd wordt met vreemd vermogen.

De solvabiliteit is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is de solvabiliteitspositie gestegen.

- **Definitie exclusief voorzieningen:** Eigen vermogen gedeeld door het totale vermogen.

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Eigen vermogen	3.751.667		3.457.531	
Totaal vermogen	5.566.870		5.048.997	
Kengetal:	0,67		0,68	

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor deze berekening van solvabiliteit.

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft aan het vermogen om niet-voorzien tot de reguliere bedrijfsvoering behorende risico's op te vangen.

- **Definitie inclusief materiële vaste activa:** Het eigen vermogen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten)

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
Eigen vermogen	3.751.667		3.457.531	
- Totaal baten	7.753.730		7.266.548	
- Financiële baten	18		49	
Som totaal baten inclusief financiële baten	7.753.748		7.266.597	
Kengetal:	0,48		0,48	

De onderwijsinspectie hanteert een signaleringswaarde kleiner dan 0,05.

In deze definitie wordt de rol van het eigen vermogen als risicobuffer voor onvoorziene gebeurtenissen benadrukt.

Bij toepassing en verankering van het risicomanagement in de organisatie en het goed functioneren van de planning & control cyclus blijven altijd restrisico's achter. Voor het opvangen van de mogelijke financiële effecten moet het bestuur voldoende weerstandsvermogen hebben of opbouwen.

Het weerstandsvermogen is voor 2019 groter dan de signaleringswaarde onderwijsinspectie. In vergelijking met 2018 is het weerstandsvermogen gelijk gebleven.

- **Definitie exclusief materiële vaste activa:** Het eigen vermogen minus de materiële vaste activa gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Eigen vermogen	3.751.667		3.457.531	
- Materiële vaste activa	2.076.836		1.991.976	
Verschil eigen vermogen en materiële vaste activa	1.674.831		1.465.555	
- Totaal baten	7.753.730		7.266.548	
- Financiële baten	18		49	
Som totaal baten inclusief financiële baten	7.753.748		7.266.597	
Kengetal:	0,22		0,20	

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor deze berekening van het weerstandsvermogen.

Kapitalisatiefactor

De kapitalisatiefactor geeft een indicatie hoe rijk een schoolbestuur is; dit om te signaleren of onderwijsorganisaties misschien een deel van hun kapitaal niet of inefficiënt benutten voor de vervulling van hun taken.

- **Definitie:** De activazijde van de balans minus de materiële vaste activa betreffende gebouwen en terreinen gedeeld door de totale baten (inclusief financiële baten).

Omschrijving	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
- Balans totaal	5.566.870		5.048.997	
- Materiële vaste activa gebouwen en terreinen	858.502		912.533	
Verschil balans totaal en materiële vaste activa gebouwen en terreinen		<u>4.708.368</u>		<u>4.136.464</u>
- Totaal baten	7.753.730		7.266.548	
- Financiële baten	18		49	
Som totaal baten inclusief financiële baten		<u>7.753.748</u>		<u>7.266.597</u>
Kengetal:		0,61		0,57

De onderwijsinspectie hanteert geen signaleringswaarde voor de kapitalisatiefactor.

CONTINUÏTEITSPARAGRAAF

In de volgende paragrafen wordt ingegaan op de toekomstige ontwikkelingen voor de vereniging. Hiermee willen we een beeld geven over de continuïteit van de vereniging.

Er is geen sprake van majeure investeringen of van doorcentralisatie van de huisvesting.

Kengetallen

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen per 1 oktober	1.199	1.190	1.169	1.158	1.120
Personele bezetting in fte per 31 december					
Bestuur / Management	4,60	4,40	4,50	4,50	4,50
Personeel primair proces	66,76	65,24	64,55	65,95	64,23
Ondersteunend personeel	20,90	21,60	24,57	21,32	17,48
Totale personele bezetting	92,26	91,24	93,62	91,77	86,21

Overige kengetallen

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen / Totaal personeel	13,00	13,04	12,48	12,62	12,99
Aantal leerlingen / Onderwijzend personeel	17,96	18,24	18,11	17,56	17,43

- Toelichting op de kengetallen

Het leerlingenaantal is de belangrijkste grondslag voor de bekostiging. Ontwikkelingen hierin hebben een directe invloed op het resultaat, zij het met een jaar vertraging als gevolg van de t-1 systematiek. De komende jaren wordt er een daling ingezet. De directieformatie is in 2019 gedaald, om zich na een periode met een interimdirecteur te stabiliseren. De inzet op leerkrachten neemt af in de toekomst vanwege de daling van het leerlingenaantal.

Balans

Activa	Realisatie 31-12-2018	Realisatie 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022
Materiële vaste activa	1.991.976	2.076.836	2.090.000	2.085.000	2.085.000
Financiële vaste activa	4.050	-	-	-	-
Totaal vaste activa	1.996.026	2.076.836	2.090.000	2.085.000	2.085.000
Vorderingen	333.284	378.615	351.211	351.211	351.211
Liquide middelen	2.719.687	3.111.419	2.990.429	3.046.317	3.152.681
Totaal vlottende activa	3.052.971	3.490.034	3.341.640	3.397.528	3.503.892
Totaal activa	5.048.997	5.566.870	5.431.640	5.482.528	5.588.892

Passiva	Realisatie 31-12-2018	Realisatie 31-12-2019	Prognose 31-12-2020	Prognose 31-12-2021	Prognose 31-12-2022
Algemene reserve	1.939.321	1.983.457	1.948.226	1.849.114	1.805.478
Bestemmingsreserves	1.469.815	1.469.815	1.469.815	1.469.815	1.469.815
Overige reserves / fondsen	48.395	48.395	48.395	48.395	48.395
Eigen vermogen	3.457.531	3.501.667	3.466.436	3.367.324	3.323.688
Voorzieningen	936.041	1.129.879	1.279.879	1.429.879	1.579.879
Kortlopende schulden	655.425	685.324	685.325	685.325	685.325
Totaal passiva	5.048.997	5.316.870	5.431.640	5.482.528	5.588.892

- Toelichting op de balans

De waarde van de materiële vaste activa is gestegen door een aantal investeringen binnen de ICT. Aangezien het leerlingenaantal daalt, zullen de (her)investeringen ook dalen. De vorderingen en kortlopende schulden blijven gehandhaafd op het niveau van 31 december 2019. De voorziening voor groot onderhoud stijgt doordat de dotatie hoger is dan de onttrekking. De voorziening stijgt om te kunnen voldoen aan de verwachte onderhoudskosten uit het meerjarenonderhoudsplan. De behaalde resultaten zijn toegevoegd/ontrokken aan de algemene reserve. Behalve voor 2019. Het grootste gedeelte van het resultaat van 2019 is opgenomen als bestemmingsreserve voor het bestuursakkoord van 2019. Het saldo van de liquide middelen wordt beïnvloed door de hierboven genoemde uitgangspunten.

Staat van baten en lasten

	Realisatie 2018	Realisatie 2019	Prognose 2020	Prognose 2021	Prognose 2022
Aantal leerlingen	1.199	1.190	1.169	1.158	1.120
Baten					
Rijksbijdragen OCenW	7.061.235	7.455.926	7.438.912	7.327.821	7.271.736
Overige overheidsbijdragen	45.569	44.509	40.630	-	-
Overige baten	159.744	253.295	123.239	-	-
Totaal baten	7.266.548	7.753.730	7.602.781	7.327.821	7.271.736
Lasten					
Personeelslasten	5.916.028	6.028.741	6.254.199	6.021.933	5.890.372
Afschrijvingen	244.085	262.876	269.944	260.000	260.000
Huisvestingslasten	420.435	503.977	498.260	550.000	550.000
Overige lasten	582.590	664.018	597.380	615.000	615.000
Totaal lasten	7.163.138	7.459.612	7.619.783	7.426.933	7.315.372
Saldo baten en lasten	103.410	294.118	-17.002	-99.112	-43.636
Financiële baten en lasten					
Financiële baten	49	18	-	-	-
Totaal financiële baten en lasten	49	18	-	-	-
Totaal resultaat	103.459	294.136	-17.002	-99.112	-43.636

- Toelichting op de staat van baten en lasten

De rijksbijdrage OCenW is berekend op basis van de geprognoseerde leerlingenaantal tegen het tarief van najaar 2019. Vanwege de daling van het leerlingenaantal vermindert de rijksbijdrage OCenW. De vereniging ontvangt financiering voor het vormgeven van haar zorgbeleid. Hiertoe ontvangt zij vaste inkomsten vanuit het samenwerkingsverband en extra middelen vanwege arrangementen. Er wordt tot en met 2020 vanuit gegaan dat er een jaarlijkse tegemoetkoming van de gemeente wordt ontvangen. Aangezien het voortbestaan van deze tegemoetkoming onzeker is vanwege de fusering van de gemeenten is deze niet geprognoseerd voor de jaren die daar op volgen. De overige baten betaan onder meer uit ouderbijdragen, detachering personeel, overblijfgelden, opbrengst huur en medegebruik. Deze baten worden in bepaalde mate constant geacht. Er worden leerkrachten detachéerd vanuit de vereniging. Een vakleerkracht gym aan een ander schoolbestuur en twee veldopleiders aan een HBO-instelling. Aan de hand van de begrote personeelsbezetting zijn de loonkosten berekend. Hierbij is rekening gehouden met de jaarlijkse periodieke verhoging voor het personeel dat zich nog niet in de maximale trede van het de betreffende schaal bevindt. Voor het bepalen van de opslag werkgeverlasten (inclusief vakantie- en eindejaarsuitkering) is gebruik gemaakt van de gerealiseerde percentages over het derde kwartaal van boekjaar 2019. Hierbij is rekening gehouden met actuele informatie. Incidentele factoren zijn eruit gefilterd. De overige personele lasten en materiële kosten zijn geactualiseerd en beoordeeld op noodzakelijkheid. De budgetten zijn realistisch ingeschat en sluiten aan op de beschikbare informatie. Jaarlijks wordt er door de grotere scholen binnen de vereniging € 50.000 gedoteerd aan de onderhoudsvoorziening. Voor de kleinere scholen binnen de vereniging zal dit gemiddeld € 15.000 per jaar zijn. Dit lijkt voldoende om de onderhoudskosten van het onderhoudsplan te kunnen dragen.

Overige rapportages

- Rapportage aanwezigheid en werking van het interne risicobeheersings- en controlesysteem

Het belangrijkste element van het interne risicobeheersings- en controlesysteem is de planning & control cyclus. Deze bestaat uit de meerjarenbegroting en het meerjaren formatieplan gebaseerd op de strategische plannen. Op basis van deze documenten kan worden vastgesteld of het beleid van de komende jaren leidt tot een gezonde financiële situatie. Vervolgens worden budgetten uitgegeven aan de directie. Bewaking van deze budgetten geschiedt middels de periodieke tussentijdse rapportage. Middels deze rapportage kan worden bewaakt of de budgetten worden gevolgd en of er eventuele onvoorziene mee- of tegenvallers zijn. Op basis van deze signalen kan er worden bijgestuurd door het management. Aan het eind van het jaar wordt een jaarverslag opgesteld bestaande uit het inhoudelijke bestuursverslag en de financiële jaarrekening.

- Risicomanagement en de beschrijving van de belangrijkste risico's en onzekerheden

Het belangrijkste risico betreft de krimp in het leerlingenaantal. In de meerjarenbegroting is uitgegaan van een lichte daling in het leerlingenaantal. Mocht de daling groter zijn dan voorzien, zullen er maatregelen genomen moeten worden om kosten te besparen. Een deel van de kosten is echter constant en kan niet zonder meer worden aangepast. De scholen die deel uit maken van onze vereniging proberen een zo aantrekkelijk mogelijke school te zijn met een duidelijke Christelijke identiteit. Een ander belangrijk risico is het handhaven van de formatie in de kwantiteit, maar zeker ook in kwaliteit. Het lerarentekort zorgt ervoor dat het opvullen van formatieruimte met de juiste medewerker een uitdaging is die onze vereniging zeker aangaat. Door het onderhouden van warme contacten met opleidingsinstellingen en het openstellen van stageplaatsen, proberen we een band op te bouwen met aspirant collega's. Door het grote aantal parttimers bestaat het risico op versnippering van banen. De organisatie van het onderwijsproces kan hierdoor bemoeilijkt worden. Bij een medewerker met een kleine aanstelling zal het privé c.q. gezinsleven een grotere rol spelen. Voor het bepalen van de risico's op andere gebieden dan hierboven beschreven heeft het bestuur en Raad van Toezicht een risicoanalyse opgesteld. De risico's zijn gekwantificeerd en in totaal worden ingeschat op € 1.168.000,-. Het toereikende eigen vermogen wordt als weerstandsvermogen aangehouden.

Interne risicobeheersings- en controlesysteem

Elk kwartaal stelt het administratiekantoor Dyade een rapportage van de financiële kwartaalcijfers beschikbaar, waarin de belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de begroting worden vermeld en de consequenties voor de jaarcijfers inzichtelijk worden gemaakt. Deze financiële kwartaalrapportages worden eerst ter beschikking gesteld aan het College van Bestuur en de auditcommissie van de Raad van Toezicht en vervolgens besproken in de vergadering van Raad van Toezicht en College van Bestuur. De interne toezichthouders beoordelen aan de hand van de financiële kwartaalrapportages en analyses in hoeverre er sprake is van risico's en of hier adequaat mee wordt omgegaan.

De kwartaalcijfers worden ook aan de schooldirecties ter beschikking gesteld. In de locatiebezoeken worden de actuele financiële cijfers van de school door het bestuur met de directeuren besproken. Als er risico's zijn, worden deze aan de orde gesteld en worden er afspraken gemaakt om de risico's te beheersen. De directeuren zijn verantwoordelijk uitgaven die binnen de begroting gedaan worden te verantwoorden middels de kwartaalcijfers. In het managementgesprek medio mei van ieder kalenderjaar worden de Q1 cijfers verantwoordt aan het bestuur. In september de cijfers van Q2 en tot slot in november de resultaten van Q3. In het managementverslag worden de bevindingen vastgelegd. Voorts geldt de afspraak dat directeuren pas na goedkeuring van het bestuur kunnen overgaan tot uitgaven die het in de begroting vastgestelde budget overschrijden.

Handboek AO

In het handboek AO wordt omschreven hoe het betalingsverkeer op school- en verenigingsniveau plaatsvindt. Het AK controleert de ontvangen facturen of deze passen binnen de bedrijfsvoering en begroting. Bij twijfel of de kosten terecht zijn, wordt contact opgenomen met de directeur. Bij een afdoende verklaring wordt de factuur alsnog betaald. De gegeven verklaring wordt ter verantwoording vastgelegd met dagtekening en paraaf. Wanneer er geen afdoende verklaring wordt gegeven neemt het AK contact op met de bestuurder met de vraag of de factuur ten laste van de school dan wel de Vereniging mag worden gebracht.

Risico's en onzekerheden

Verloop leerlingaantallen

Conform onze prognoses zullen de leerlingaantallen van Karakter de komende jaren dalen. Zoals het er nu naar uitziet zal de daling de komende jaren niet meer dan 70 kinderen (2022) bedragen. De risico's hiervan voor Karakter zijn waarschijnlijk op te vangen als gevolg van het normale jaarlijkse natuurlijke verloop van ons personeel. Mocht de daling groter zijn dan voorzien, zullen er maatregelen genomen moeten worden om kosten te besparen. Een deel van de kosten is echter constant en kan niet zonder meer worden aangepast. De scholen die deel uit maken van onze vereniging proberen een zo aantrekkelijk mogelijke school te zijn met een duidelijke Christelijke identiteit. Een ander belangrijk risico is het handhaven van de formatie in de kwantiteit, maar zeker ook in kwaliteit. Het lerarentekort zorgt ervoor dat het opvullen van formatieruimte met de juiste medewerker een uitdaging is die onze vereniging zeker aangaat. Door het onderhouden van warme contacten met opleidingsinstituten en het openstellen van stageplaatsen, proberen we een band op te bouwen met aspirant collega's. Door het grote aantal parttimers bestaat het risico op versnippering van banen. De organisatie van het onderwijsproces kan hierdoor bemoeilijkt worden. Bij een medewerker met een kleine aanstelling zal het privé c.q. gezinsleven een grotere rol spelen.

Gepland onderhoud

Voor het geplande onderhoud van de scholen is binnen Karakter op bestuursniveau een voorziening gevormd. Het streven is dat de bijdrage van de scholen hieraan toereikend is om te voorzien in adequaat buitenonderhoud conform de meerjaren-onderhoudsplanning. Dat lijkt het geval, al blijven er altijd risico's op onvoorzien onderhoudskosten. Voor scholen waar er plannen zijn voor vervangende nieuwbouw (De Fakkel Goudriaan, De schakel Nieuw Lekkerland, SmdB Bleskensgraaf) zal het onderhoud minimaal uitgevoerd worden. Eind 2020 wordt in het IHP van de gemeente Molenlanden de planning voor de nieuw te bouwen scholen geëffectueerd.

Wet Werk en Zekerheid

Door de zgn. ketenbepaling in de Wet Werk en Zekerheid is het moeilijker geworden voor scholen om tijdelijk personeel in te zetten voor vervanging, aangezien schoolbesturen al vanaf het derde contract de invaller in kwestie een vast contract dienen aan te bieden. Een uitzondering wordt gemaakt voor contracten voor ziektevervanging.

Karakter is bezig met het opzetten van een eigen vervangingspool, op dit moment is daar 1 parttime personeelslid in benoemd. Het bestuur heeft de intentie om deze pool te vullen met één fulltime personeelslid en twee parttime medewerkers.

Risicotabel

Voor het bepalen van de risico's op andere gebieden dan hierboven beschreven heeft het bestuur en Raad van Toezicht een risicoanalyse opgesteld. De risico's zijn gekwantificeerd en in totaal worden ingeschat op € 1.168.000,-. Het toereikende eigen vermogen wordt als weerstandsvermogen aangehouden.

Risicotabel De risicotabel vermeldt mogelijke risico's met per risico de kans en financiële consequenties.

Risico analyse

Risico	Gevolg	Beheersmaatregelen	Toelichting	Kans
Dalend aantal leerlingen, i.c.m. werkgelegenheidsbeleid: <ul style="list-style-type: none"> Demografische krimp Passend onderwijs concurrentiepositie 	Lasten boventallig personeel Lasten leegstand lokalen	Mobiliteit stimuleren, contacten leggen en onderhouden met schoolbesturen. Alternatieven zoeken in de vorm van verhuur aan derden	Terugloop met 5 groepen Kosten per lokaal per jaar	50% 50%
Lerarentekort, krappe arbeidsmarkt	Inhuur via uitzendconstructies. Vasthouden boventallig personeel	Inzetten boventallig personeel. Aantrekken LIO stagiaires. Faciliteren zijinstromers.	De loonkosten via een uitzendconstructie liggen 30% hoger.	75%
Tekortschieten personeelsbeleid (ziekteverzuim, arbeidsconflicten, transitievergoeding, boete PF)	Onverwachte kosten	Actief voeren van personeelsbeleid, werkdrukmiddelen effectief inzetten. Proactief inzetten van gerichte steun door		25 %
Groot onderhoud gebouwen, onzekerheid of de gemeente Molenlanden gaat investeren in renovatie of vernieuwbouw	Om goede, gezonde e duurzame gebouwen te exploiteren is veel geld nodig. MJOP schat in op 2.0 milj over 20 jaar	Onderhandelen met de gemeente, inhuur expertise.	Per jaar wordt er voor groot onderhoud gedoteerd.	50%
Eigen bijdrage nieuwbouw	De scholen van Karakter zijn op leeftijd. (gemiddeld 38 jaar) Er zal de komende drie jaren nieuwbouw gepleegd worden. Het bestuur zal gevraagd worden voor de extra faciliteiten geld in te brengen.	Onderhandelen met de gemeente, inhuur expertise		50%
Onzekere bekostiging SWV Driegang en Rijk	Per jaar wordt de begroting van het SWV gemaakt. De politieke besluitvorming over de toekomst van de SWV-en geeft aanleiding tot onzekerheid.	Volgen politieke besluitvorming. Lobbywerk verrichten bij de politiek en het SWV.		20%
AVG; datalekken	Boete	Elk datalek z.s.m. melden: openheid	Per jaar 4% van de omzet.	10%
Dalende rente, wellicht negatieve rente	Lagere financiële baten en wellicht bij betalen.	Regelmatig overleg met bank		50%

Strategische doelen Karakter

In cursief volgen hier enkele strategische doelen die op korte termijn gerealiseerd worden:

'Al onze leerlingen verdienen een passende plek in het onderwijs, waarbij we uitgaan van de mogelijkheden van een kind en rekening houden met hun mogelijkheden en beperkingen. We proberen het onderwijs optimaal af te stemmen op de specifieke ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.'

OBG (Onderwijsbehandelgroep)

Eddee Zorgverlening en de School met de Bijbel starten gezamenlijk een onderwijsbehandelgroep op de school in Bleskensgraaf. In deze groep is ruimte voor zes tot acht kinderen die een maatwerktraject nodig hebben. Aandachtsgebieden zijn onder andere weerbaarheid, sociale vaardigheden, gehechtheid, gewetensvorming, emotieregulatie en impulsbeheersing.

Welke kinderen komen in aanmerking voor de onderwijsbehandelgroep?

Deze groep is bedoeld voor kinderen waarbij gedragsproblemen of een (grote) ontwikkelingsachterstand het participeren in het (speciaal) basisonderwijs belemmert. Het welzijn en het belang van het kind staat voorop. Het doel is om kinderen een passende GGZ-behandeling te bieden in hun eigen schoolomgeving. Deze behandeling wordt gegeven nadat gebleken is dat eerdere hulpverlening niet effectief bleek te zijn. Hiermee kan plaatsing in een klinische setting veelal worden voorkomen. In de periode waarin kinderen deel uitmaken van de onderwijsbehandelgroep wordt de behandeling gecombineerd met onderwijs.

Hoogbegaafdheid/Rekenen Wiskunde

'De vereniging wil stimuleren dat het uitwisselen en inzetten van persoonlijke of schoolspecifieke kennis, ervaring, kwaliteiten, specialiteiten en ontwikkelingen gemeengoed wordt, bruikbaar voor de gehele organisatie en zal daarvoor ook faciliteiten en gelegenheden bieden.'

Binnen Karakter zijn werkgroepen geformeerd in het kader van het te ontwikkelen beleid op het gebied van Hoogbegaafdheid en Rekenen/Wiskunde. Beide werkgroepen en het toekomstige beleid worden gefaciliteerd.

Ondertekening namens het bestuur

Datum:

Plaats:

Naam:

Functie:

Ondertekening:

Jaarverslag Raad van Toezicht Karakter 2019

Samenstelling

De Raad van Toezicht bestond in 2019 uit vijf personen. De portefeuilles voorzitter, onderwijskundig, juridisch, personeel en medezeggenschap, bedrijfsvoering en financiën zijn onder deze vijf personen verdeeld. In 2019 is Gert Jan van der Streek afgetreden, en is Marieke Meerkerk in zijn plaats benoemd door de ALV. Daarnaast is Elsbeth Voets in 2019 op voordracht van de GMR door de ALV benoemd als lid van de Raad van Toezicht.. De Raad van Toezicht heeft een auditcommissie (Leon van der Vliet en Herbert Boer) en een remuneratiecommissie (Leon van der Vliet en Janneke Koorevaar).

Vergaderingen

De Raad van Toezicht heeft in 2019 zes keer een reguliere vergadering gehouden, op de volgende data: 18 januari, 5 maart, 17 april, 4 juni, 19 september en 13 december.

In 2019 heeft de Raad van Toezicht haar toezichthoudende taken en bevoegdheden onder andere op de volgende wijze ingevuld:

- goedkeuring begroting 2019
- goedkeuring jaarverslag 2019
- goedkeuring reglementen locatieraden
- vaststelling klassenindeling voor bezoldiging topfunctionarissen inzake de WNT
- goedkeuring aanbestedingsbeleid

De begroting voor 2019 is mede op verzoek van de Raad van Toezicht meer beleidsrijk gemaakt, door onderdelen explicieter te koppelen aan het strategisch beleidsplan.

De Raad van Toezicht richt zich bij haar toezicht op verschillende aspecten van de vereniging die zijn vastgelegd in een toezichtskalender. Daarbij wordt in ieder geval aandacht besteed aan de volgende onderdelen:

- Kwaliteit van het onderwijs
- Rechtmatig en integer bestuur en beheer van de organisatie
- Rechtmatige verwerving en doelmatige en rechtmatige bestemming en aanwending van de middelen
- Naleving van de code goed bestuur
- Identiteit
- Realisatie strategische doelstellingen
- Goed werkgeverschap en professionalisering
- Stakeholdermanagement

Met enige regelmaat heeft de Raad van Toezicht met het bestuur gesproken over het verbetertraject op de school De Zaaier in Wijngaarden, naar aanleiding van het inspectierapport die op twee onderdelen een onvoldoende constateerde. Mede naar aanleiding van het inspectierapport heeft de Raad van Toezicht uitgebreid met het bestuur gesproken over het kwaliteitssysteem. Het bestuur heeft gekozen voor het systeem Successpiegel. De Raad van Toezicht heeft van een deskundige uitgebreide informatie ontvangen over de werking van dit systeem en hoe de uitkomsten hiervan te interpreteren.

In de vergaderingen is ook specifiek aandacht besteed aan het onderwerp werkgeverschap. Er is gesproken over het verzuimpercentage, het medewerkerstevredenheidsonderzoek en over de landelijke personeelstekorten in het onderwijs.

De risicoanalyse zoals gemaakt in overleg tussen de accountant, het bestuur en afgevaardigden van de raad van toezicht is besproken in de Raad van Toezicht, en met elkaar hebben we een financiële buffer vastgesteld die nodig is om eventuele risico's op te vangen.

In het kader van de identiteit van de vereniging is een aantal keer gesproken over de rol van de locatieraden, het is nog zoeken hoe zij die rol precies invullen en bij de ene school is de locatieraad actiever dan bij de andere school. Daarnaast is het een zoektocht hoe de lokale kleur zich verhoudt tot de gemeenschappelijke noemer van de vereniging. Er zijn verschillen tussen scholen, de Raad van Toezicht vindt het belangrijk dat deze verschillen mogen bestaan, dat er met wederzijds respect over en met elkaar wordt gesproken en dat er daarnaast steeds gezocht wordt naar wat ons samenbindt. Met een aantal afgevaardigden vanuit de Raad van Toezicht is met de accountant doorgesproken over het onderwerp doelmatigheid, en wat dit betekent voor de vereniging.

Wat betreft het realiseren van de strategische doelstellingen heeft de Raad van Toezicht een rapportage ontvangen van het bestuur, en hebben we onder andere stilgestaan bij de mogelijkheid van het aansluiten van andere scholen bij de vereniging.

Deskundigheid

In het kader van opleiding en kwaliteit vindt de Raad van Toezicht het belangrijk om zich te ontwikkelen en te laten trainen en coachen. De eerste jaren van het fusietraject stonden hoofdzakelijk in het teken van het huis op orde krijgen, met name door het formaliseren en harmoniseren van beleid. De Raad van Toezicht wil zich als professionele toezichthouder kunnen opstellen in de fase waar de vereniging nu verkeert. In 2019 is daarom gekozen voor een coachingstraject door Dimitri van Hekken, de start van dit traject was in de zomer van 2019, en loopt nog door in 2020.

Informatievoorziening

De Raad van Toezicht laat zich primair informeren door het bestuur door middel van een bestuursverslag ("Karakter in Beeld"), notulen van diverse overleggen, toelichting op specifieke onderwerpen en het gesprek met het bestuur tijdens de vergaderingen. Daarnaast bezoeken de leden van de Raad van Toezicht met enige regelmaat de scholen, om in gesprek met de locatiedirecteur, IB'er en leerkrachten een beeld te vormen over de scholen. Daarnaast woont de Raad van Toezicht jaarlijks een aantal vergaderingen van de GMR bij.

Werkgeverschap bestuur

De remuneratiecommissie heeft in 2019 een jaargesprek gevoerd met het bestuur.

Vergoedingsregeling RvT

De honorering van de toezichthouders gaat uit van de norm voor de vrijwilligersvergoeding.

Nevenfuncties

De leden van de Raad van Toezicht vervulden in 2019 de volgende nevenfuncties (zie bijlage). Er is geen sprake van conflicterende nevenfuncties in het kader van de code goed bestuur.

Bijlage

Nevenfuncties van de leden van de Raad van Toezicht							
Volledige naam	Voorletters	geboortedatum	Adres	Woonplaats	Functie	Bezoldigd (j/n)	Bedrijf
Van der Vliet	L.M.W.	11-3-1971	Fluitekruidstraat 11	Bleskensgraaf	Accountant	j	Van Ree Accountants
Van der Vliet	L.M.W.	11-3-1971	Fluitekruidstraat 11	Bleskensgraaf	penningmeester	n	Zendingscommissie Ger Gem Sliedrecht
Koorevaar- van Atten	J.E.	15-7-1981	Noordzijde 30A-II	Goudriaan	Hoofd Juridische Zaken en Bestuurssecretari	j	Evangelische Omroep
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	H.M. Boer B.V.
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	H.M. Boer Accountancy & bedrijfsadvies B.V.
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	Maatschap Westelijke Accountantskantoren Deltaland
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	Creditum Beheer B.V.
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	Deltapoort B.V.
Boer	H.M.	24-2-1976	Lekdijk 283	Nieuw-Lekkerland	Bestuurder	j	Creditum Financieringen B.V.
Kuiper	J.G.	22-10-1983	Oosteinde 30	Wijngaarden	Commissielid	n	Hervormde gemeente Wijngaarden
Kuiper	J.G.	22-10-1983	Oosteinde 30	Wijngaarden	Assesor	j	Wellant College
Kuiper	J.G.	22-10-1983	Oosteinde 30	Wijngaarden	Agrariër	j	Maatschap J. Kuiper
Meerkerk-Boven	M.A.	18-8-1948	Burg. Visserwerf 40	Ottoland	Medewerker bij Huis van de Waard	n	Gemeente Molenlanden
Meerkerk-Boven	M.A.	18-8-1948	Burg. Visserwerf 40	Ottoland	Vrijwilliger	n	stichting AKJR
Voets - van den Hazel	A.J.E.	26-12-1977	Ereprijsstraat 10	Bleskensgraaf	Beleidsmedewerker communicatie	j	PCGVO
Voets - van den Hazel	A.J.E.	26-12-1977	Ereprijsstraat 10	Bleskensgraaf	Coördinator zondagsschool	n	Hervormde gemeente Giessen-Oudekerk

JAARREKENING

GRONDSLAGEN VOOR WAARDERING VAN ACTIVA, PASSIVA EN RESULTAATBEPALING

Algemeen

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling zijn conform de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO). Op basis van de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs worden Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen van de Raad voor de Jaarverslaggeving toegepast (behoudens afwijkingen aanvullingen in de Regeling voor de Jaarverslaggeving Onderwijs). De jaarrekening is opgesteld in gehele euro's.

Activa en passiva, met uitzondering van het eigen vermogen, worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten en het kasstroomoverzicht zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Voor zover noodzakelijk worden op de vorderingen voorzieningen getroffen voor verwachte oninbaarheid.

Continuïteit

Deze jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

Vergelijking met voorgaand jaar

De grondslagen voor waardering van activa, passiva en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van voorgaand jaar.

Verbonden partijen

Als verbonden partij worden aangemerkt alle rechtspersonen waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van de instelling en nauwe verwanten zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan wordt toegelicht de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

Grondslagen Balans

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs plus bijkomende kosten of de vervaardigingsprijs, verminderd met de afschrijvingen. De afschrijvingen vinden lineair en naar tijdsgelang plaats op basis van de verwachte toekomstige gebruiksduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht.

Onderstaand worden de afschrijvingstermijnen per categorie weergegeven.
Tevens zijn de activeringsgrenzen vermeld.

Categorie	afschrijvings- termijn in maanden	afschrijvings- percentage per jaar	activerings- grens in €
Gebouwen (permanent)	480	2,50%	500
Gebouwen (noodlokalen/berging)	180	6,67%	500
Terreinen	0	0,00%	-
Installaties	120	10,00%	500
Schoolmeubilair en inventaris	240	5,00%	500
Huishoudelijke apparatuur en machines	96	12,50%	500
Onderwijskundige apparatuur en machines	60	20,00%	500
ICT- netwerk, digiborden	120	10,00%	500
ICT- computers, printers en servers	60	20,00%	500
Leermiddelen	96	12,50%	500

Gebouwen

De gebouwen en terreinen worden opgenomen indien sprake is van economisch eigendom. Hiervan is sprake in het geval van eigen investeringen of van doordecentralisatie van de huisvesting. Op terreinen wordt niet afgeschreven.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten waarborgsommen en worden initieel gewaardeerd tegen reële waarde. Vervolgens worden deze waarborgsommen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Omdat de goederen waarvoor borg is betaald eigendom zijn voor de duur van het gebruik wordt er geen voorziening getroffen voor oninbaarheid.

Vorderingen

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

De liquide middelen staan ter vrije besteding van de vereniging.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de algemene reserves en bestemmingsreserves en bestemmingsfonds.

De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door het bestuur is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Reserve personeel	personele kosten	ter dekking van personele	751.239
- Reserve personeels- en arbeidsmarktbeleid	personele kosten	ter dekking van personele lasten die de reguliere	22.037
- Reserve FBS	onderhoudskosten	ter dekking voor	3.645
- Algemene reserve privaat	private doelen	toekenning door vereniging	692.894
- Bestuursakkoord PO 2019	personele lasten 2020 n.a.v. bestuursbesluit d.d. 10 april 2020.	eenmalige uitkeringen 2020	250.000

De bestemmingsfondsen zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid, welke door derden is aangebracht.

Omschrijving	Doel	Beperkingen	EUR
- Fondsen (privaat)	private doelen	toekenning door derden	48.395

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt, en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, dan wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

Voorzieningen worden onderscheiden naar aard en doel.

Toevoegingen aan de voorzieningen vinden plaats door dotaties ten laste van de staat van baten en lasten. De onttrekkingen vinden rechtstreeks plaats ten laste van de betreffende voorziening.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen tegen de contante waarde van de verwachte uitkeringen gedurende het dienstverband. Voor de berekening van de contante waarde van de voorziening wordt gerekend met de rekenrente welke onder het kopje voorzieningen is benoemd. Daarnaast wordt onder meer rekening gehouden met verwachte salarisstijgingen en de blijfkans.

Voorziening duurzame inzetbaarheid

De voorziening duurzame inzetbaarheid wordt opgenomen tegen de contante waarde van de gespaarde uren per einddatum verslagperiode, voor personeelsleden ouder dan 57 jaar waarbij een opnameplan is overeengekomen voor een looptijd van maximaal 5 jaar. Bij de berekening van de voorziening wordt onder meer rekening gehouden met de opnamekans.

Voorziening groot onderhoud

Voor uitgaven voor groot onderhoud van gebouwen wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het groot onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden voor groot onderhoud verloopt.

Bij de bepaling voor de voorziening groot onderhoud ultimo 2019 is gebruik gemaakt van de tijdelijke uitzonderingsbepaling conform RJO 4, lid 1c.

Kortlopende schulden

De overlopende passiva betreffen de vooruitontvangen bedragen die aan opvolgende perioden worden toegerekend en/of nog te betalen bedragen, voor zover ze niet onder de andere kortlopende schulden zijn te plaatsen.

Kortlopende schulden worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde.

Grondslagen Staat van Baten en lasten

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de baten en lasten over het verslagjaar, met inachtneming van de hiervoor reeds vermelde waarderingsgrondslagen.

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Lasten en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, zijn in acht genomen als zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Het resultaat van de staat van baten en lasten wordt toegevoegd aan de (bestemde) reserves die door het bestuur zijn bepaald.

Rijksbijdragen worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarop de toekenning betrekking heeft.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als baten verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de Vereniging de condities voor ontvangst kan aantonen.

Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

De Vereniging heeft de toegezegd-pensioenregeling bij het bedrijfstakpensioenfonds in de jaarrekening verwerkt als verplichtingenbenadering.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfonds en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen.

De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Pensioenregeling

Nederlandse pensioenregelingen:

De instelling heeft op de balans geen eigen pensioenvoorziening opgenomen.

De instelling is volgens de cao aangesloten bij het ABP. De belangrijkste

kenmerken van deze regelingen zijn:

- pensioengevende salarisgrondslag is middelloon
- er heeft in 2019 geen indexatie plaatsgevonden
- de dekkingsgraad van het ABP was per 31-12-2019 97,80%
- overige kenmerken zijn te vinden op www.abp.nl

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing en worden op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen betaald door de instelling. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Over terreinen en vastgoedbeleggingen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

Financiële baten en lasten

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangsten leningen.

Grondslagen Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Bij de indirecte methode wordt het resultaat als basis genomen.

Dit overzicht geeft weer waaraan de in de verslagperiode beschikbaar gekomen gelden zijn besteed.

In samenhang met de balans en de staat van baten en lasten moet het kasstroomoverzicht bijdragen aan het inzicht in de financiering, de liquiditeit, de solvabiliteit en het vermogen van de instelling om geldstromen te genereren.

Kredietrisico

De liquide middelen staan uit bij banken die minimaal voldoen aan het treasurybeleid.

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

En vergelijkende cijfers 2018. - na verwerking resultaatbestemming -

		31-12-2019		31-12-2018	
		€	€	€	€
1	ACTIVA				
1.1	Vaste activa				
1.1.2	Materiële vaste activa	2.076.836		1.991.976	
1.1.3	Financiële vaste activa	-		4.050	
	<i>Totaal vaste activa</i>		2.076.836		1.996.026
1.2	Vlottende activa				
1.2.2	Vorderingen	378.615		333.284	
1.2.4	Liquide middelen	3.111.419		2.719.687	
	<i>Totaal vlottende activa</i>		3.490.034		3.052.971
	TOTAAL ACTIVA		5.566.870		5.048.997
2	PASSIVA				
2.1	Eigen vermogen	3.751.667		3.457.531	
2.2	Voorzieningen	1.129.879		936.041	
2.4	Kortlopende schulden	685.324		655.425	
	TOTAAL PASSIVA		5.566.870		5.048.997

STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019
En vergelijkende cijfers 2018

	2019		Begroot 2019		2018	
	€	€	€	€	€	€
3 Baten						
3.1 Rijksbijdragen OCW	7.451.106		7.128.327		7.061.235	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	44.509		42.745		45.569	
3.5 Overige baten	258.115		187.000		159.744	
<i>Totaal baten</i>		<u>7.753.730</u>		<u>7.358.072</u>		<u>7.266.548</u>
4 Lasten						
4.1 Personeelslasten	6.028.741		6.130.967		5.916.028	
4.2 Afschrijvingen	262.876		243.712		244.085	
4.3 Huisvestingslasten	503.977		463.170		420.435	
4.4 Overige lasten	664.018		617.642		582.590	
<i>Totaal lasten</i>		<u>7.459.612</u>		<u>7.455.491</u>		<u>7.163.138</u>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>294.118</u>		<u>-97.419</u>		<u>103.410</u>
6 Financiële baten en lasten						
6.1 Financiële baten	18		-		49	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<u>18</u>		<u>-</u>		<u>49</u>
Totaal resultaat *		<u><u>294.136</u></u>		<u><u>-97.419</u></u>		<u><u>103.459</u></u>

*(- is negatief)

Bestemming van het resultaat

Een bestemming van het resultaat is opgenomen na de toelichting op de te onderscheiden posten van de staat van baten en lasten.

KASSTROOMOVERZICHT 2019
En vergelijkende cijfers 2018

	Ref.	2019		2018	
		€	€	€	€
Kasstroom uit operationele activiteiten					
Resultaat uit gewone bedrijfssoefening (saldo baten en lasten)			294.118		103.410
<i>Aanpassingen voor aansluiting bedrijfsresultaat:</i>					
- Afschrijvingen	4.2		262.876		244.085
- Mutaties voorzieningen	2.2		193.838		110.152
Totaal van aanpassingen voor aansluiting met het bedrijfsresultaat			456.714		354.237
<i>Veranderingen in werkkapitaal:</i>					
- Vorderingen	1.2.2/-1.2.2.14		-45.321		124.083
- Kortlopende schulden	2.4/-2.4.18		29.898		-229.790
Totaal van aanpassingen in werkkapitaal			-15.423		-105.707
Kasstroom uit bedrijfsoperaties			735.409		351.940
Ontvangen interest	6.1.1/-1.2.2.14		8		93
Totaal kasstroom uit operationele activiteiten			735.417		352.033
Kasstroom uit investeringsactiviteiten					
Investerings in materiële vaste activa	1.1.2		-347.735		-266.112
Overige investeringen in financiële vaste activa	1.1.3		4.050		-4.050
Totaal kasstroom uit investeringsactiviteiten			-343.685		-270.162
Kasstroom uit financieringsactiviteiten					
Kasstroom uit overige balansmutaties					
Mutatie liquide middelen	1.2.4		391.732		81.871
Het verloop van de geldmiddelen is als volgt:					
			2019		2018
		€	€	€	€
Stand liquide middelen per 1-1			2.719.687		2.637.816
Mutatie boekjaar liquide middelen			391.732		81.871
Stand liquide middelen per 31-12			3.111.419		2.719.687

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1 Activa

1.1 Vaste Activa

1.1.2 Materiële vaste activa	1.1.2.1 Gebouwen	1.1.2.3 Inventaris en apparatuur	1.1.2.4 Overige materiële vaste activa	Totaal materiële vaste activa
	€	€	€	€
Stand per 01-01-2019				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	1.386.652	1.739.993	821.519	3.948.164
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	474.119	959.681	522.388	1.956.188
Materiële vaste activa per 01-01-2019	912.533	780.312	299.131	1.991.976
Verloop gedurende 2019				
Investerings	14.654	319.984	13.097	347.735
Afschrijvingen	68.685	143.833	50.358	262.876
Mutatie gedurende 2019	54.031-	176.151	37.261-	84.859
Stand per 31-12-2019				
Verkrijgings- of vervaardigingsprijs	1.401.306	2.059.978	834.616	4.295.900
Cumulatieve afschrijvingen en waardeverminderingen	542.804	1.103.514	572.745	2.219.063
Materiële vaste activa per 31-12-2019	858.502	956.464	261.871	2.076.837

Gebouwen

De investering in gebouwen in 2019 betreft voor circa € 14.000 installaties.

Inventaris en apparatuur

In 2019 is voor circa € 18.000 geïnvesteerd in meubilair en voor € 302.000 in ICT.

Overige materiële vaste activa

Er is in 2019 voor circa € 13.000 geïnvesteerd in leermiddelen.

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE BALANS

1.1.3	Financiële vaste activa	Boek- waarde 1-1-2019	Investe- ringen 2019	Desinves- teringen 2019	Waarde- verandering 2019	Resultaat 2019	Boek- waarde 31-12-2019
		€	€	€	€	€	€
1.1.3.8	Overige vorderingen	4.050	-	4.050	-	-	-
	Totaal Financiële vaste activa	4.050	-	4.050	-	-	-

1.2 Vlottende activa

1.2.2	Vorderingen	31-12-2019	31-12-2018
		€	€
1.2.2.2	OCW	317.853	304.078
1.2.2.3	Gemeenten en Gemeenschappelijke regelingen	27.606	-
1.2.2.10	Overige vorderingen	-	3.665
	<i>Subtotaal vorderingen</i>	<u>345.459</u>	<u>307.743</u>
1.2.2.12	Vooruitbetaalde kosten	24.682	8.332
1.2.2.14	Te ontvangen interest	10	-
1.2.2.15	Overige overlopende activa	8.465	17.209
	<i>Overlopende activa</i>	<u>33.157</u>	<u>25.541</u>
	Totaal Vorderingen	<u>378.616</u>	<u>333.284</u>

Alle vorderingen genoemd onder 1.2.2 hebben een looptijd korter dan een jaar .

1.2.2.10	Overige vorderingen	31-12-2019	31-12-2018
		€	€
1.2.2.10.1	Vervangingsfonds	-	3.665
	Totaal Overige vorderingen	<u>-</u>	<u>3.665</u>

1.2.4	Liquide middelen	31-12-2019	31-12-2018
		€	€
1.2.4.1	Kasmiddelen	77	77
1.2.4.2	Tegoeden op bankrekeningen	3.111.342	2.719.610
	Totaal liquide middelen	<u>3.111.419</u>	<u>2.719.687</u>

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018	Stand per 01-01-2019	Resultaat 2019	Overige mutaties	Stand per 31-12-2019
	€	€	€	€	€	€	€	€
2.1.1 Eigen vermogen								
2.1.1.1 Algemene reserve	1.835.861	103.459	-	1.939.321	1.939.321	44.136	-	1.983.457
2.1.1.1 Bestemmingsreserve*	-	-	-	-	-	250.000	-	250.000
2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	776.921	-	-	776.921	776.921	-	-	776.921
2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)	692.894	-	-	692.894	692.894	-	-	692.894
2.1.1.5 Bestemmingsfondsen (privaat)	48.395	-	-	48.395	48.395	-	-	48.395
Totaal Eigen vermogen	3.354.071	103.459	-	3.457.531	3.457.531	294.136	-	3.751.667

* In 2019 is een bestemmingsreserve bestuursakkoord PO 2019 gevormd voor de ontvangen baten in 2019 en de te verwachten lasten in 2020.

De toelichting over de beperkte doelstellingen van de reserves zijn vermeld in de Grondslagen.

2.1.1.2 Bestemmingsreserves (publiek)	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018	Stand per 01-01-2019	Resultaat 2019	Overige mutaties	Stand per 31-12-2019
	€	€	€	€	€	€	€	€
2.1.1.2.1 Reserve personeel	751.239	-	-	751.239	751.239	-	-	751.239
2.1.1.2.4 Reserve personeels- en arbeidsmarktbeleid	22.037	-	-	22.037	22.037	-	-	22.037
2.1.1.2.5 Reserve FBS	3.645	-	-	3.645	3.645	-	-	3.645
Totaal bestemmingsreserves (publiek)	776.921	-	-	776.921	776.921	-	-	776.921

2.1.1.3 Bestemmingsreserves (privaat)	Stand per 01-01-2018	Resultaat 2018	Overige mutaties	Stand per 31-12-2018	Stand per 01-01-2019	Resultaat 2019	Overige mutaties	Stand per 31-12-2019
	€	€	€	€	€	€	€	€
2.1.1.3.1 Algemene reserve privaot	692.894	-	-	692.894	692.894	-	-	692.894
Totaal bestemmingsreserves (privaot)	692.894	-	-	692.894	692.894	-	-	692.894

2.2 Voorzieningen	Stand per 01-01-2019	Dotatie 2019	Onttrek-king 2019	Vrijval 2019	Mutatie	Stand per 31-12-2019	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1 Personele voorzieningen	109.864	17.689	11.530	13.400	-	102.623	4.236	36.876	61.511
2.2.3 Voorzieningen voor groot onderhoud	826.177	205.000	3.921	-	-	1.027.256	329.935	697.321	-
Totaal Voorzieningen	936.041	222.689	15.451	13.400	-	1.129.879	334.171	734.197	61.511

2.2.1 Personele voorzieningen	Stand per 01-01-2019	Dotatie 2019	Onttrek-king 2019	Vrijval 2019	Mutatie	Stand per 31-12-2019	Bedrag < 1 jaar	Bedrag 1 t/m 5 jaar	Bedrag > 5 jaar
	€	€	€	€	€	€	€	€	€
2.2.1.2 Verlofsparen en sabbatical leave	20.806	-	-	10.294	-	10.512	2.488	8.024	-
2.2.1.4 Voorziening jubilea	89.058	17.689	11.530	3.106	-	92.111	1.748	28.852	61.511
Totaal personele voorzieningen	109.864	17.689	11.530	13.400	-	102.623	4.236	36.876	61.511

2.4 Kortlopende schulden	31-12-2019		31-12-2018	
	€	€	€	€
2.4.8 Crediteuren		106.480		102.608
2.4.9 Belastingen en premies sociale verzekeringen		229.217		230.110
2.4.10 Schulden terzake van pensioenen		76.850		63.245
2.4.12 Kortlopende overige schulden		3.298		2.974
<i>Subtotaal kortlopende schulden</i>			415.845	398.937
2.4.14 Vooruit ontvangen subsidies OCW		35.612		15.539
2.4.16 Vooruit ontvangen bedragen		3.442		-
2.4.17 Vakantiegeld		191.414		180.234
2.4.19 Overige overlopende passiva		39.011		60.715
<i>Overlopende passiva</i>			269.479	256.488
Totaal Kortlopende schulden			685.324	655.425

TOELICHTING OP DE TE ONDERSCHIEDEN POSTEN VAN DE STAAT VAN BATEN EN LASTEN

3 Batens

3.1	Rijksbijdragen	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
3.1.1	Rijksbijdragen						
3.1.1.1	Rijksbijdrage OCW	6.451.812		6.213.394		6.130.446	
	Totaal Rijksbijdrage	<u>6.451.812</u>		<u>6.213.394</u>		<u>6.130.446</u>	
3.1.2	Overige subsidies						
3.1.2.1	Overige subsidies OCW	383.057		297.219		230.009	
	Totaal Rijksbijdragen	<u>383.057</u>		<u>297.219</u>		<u>230.009</u>	
3.1.4	Ontvangen doorbetalingen rijksbijdrage SWV		616.238		617.714		700.780
	Totaal Rijksbijdragen	<u>7.451.107</u>		<u>7.128.327</u>		<u>7.061.235</u>	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2	Overige overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden						
3.2.2.2	Overige gemeentelijke en Gemeenschappelijke Regelingen - bijdragen en -subsidies	44.509		42.745		45.569	
	Totaal overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	<u>44.509</u>		<u>42.745</u>		<u>45.569</u>	
3.5	Overige baten						
3.5.1	Verhuur	20.130		9.000		13.950	
3.5.2	Detachering personeel	29.997		6.000		18.879	
3.5.4	Sponsoring	1.374		-		-	
3.5.5	Ouderbijdragen	77.775		61.000		67.524	
3.5.10	Overige	128.838		111.000		59.391	
	Totaal overige baten	<u>258.114</u>		<u>187.000</u>		<u>159.744</u>	

4 Lasten

4.1	Personeelslasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.1.1	Lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten						
4.1.1.1	Lonen en salarissen	4.371.747		4.466.951		4.209.273	
4.1.1.2	Sociale lasten	783.234		758.206		974.370	
4.1.1.5	Pensioenpremies	673.177		652.410		540.705	
	Totaal lonen, salarissen, sociale lasten en pensioenlasten		5.828.158		5.877.567		5.724.348
4.1.2	Overige personele lasten						
4.1.2.1	Dotaties personele voorzieningen	17.689		16.000		16.773	
4.1.2.2	Personeel niet in loondienst	19.744		4.700		10.398	
4.1.2.3	Overige	318.632		255.700		300.581	
	Totaal overige personele lasten		356.065		276.400		327.752
4.1.3	Ontvangen uitkeringen personeel						
4.1.3.2	Uitkeringen van het Vervangingsfonds	2.251		-		67.011	
4.1.3.3	Overige uitkeringen personeel	153.231		23.000		69.062	
	Af: Ontvangen uitkeringen personeel		155.482		23.000		136.073
	Totaal personele lasten		6.028.741		6.130.967		5.916.027

Gemiddeld aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers bedraagt 170 in 2019 (2018: 167). Hieronder is de onderverdeling te vinden van het gemiddeld aantal werknemers.

	2019	2018
Bestuur / Management	5	5
Personeel primair proces	112	114
Ondersteunend personeel	53	48
Totaal gemiddeld aantal werknemers	<u>170</u>	<u>167</u>

4.2	Afschrijvingen	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.2.2	Afschrijvingen op materiële vaste activa	262.876		243.712		244.085	
	Totaal afschrijvingen		262.876		243.712		244.085

4.3	Huisvestingslasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.3.1	Huur	5.114		5.120		105	
4.3.2	Verzekeringen	-		-		797	
4.3.3	Onderhoudslasten (klein onderhoud)						
		55.296		46.250		46.528	
4.3.4	Energie en water	86.181		75.050		76.020	
4.3.5	Schoonmaakkosten	111.511		102.000		111.828	
4.3.6	Belastingen en heffingen	8.747		6.650		8.259	
4.3.7	Dotatie onderhoudsvoorziening	205.000		205.000		146.500	
4.3.8	Overige	32.128		23.100		30.398	
	Totaal huisvestingslasten		503.977		463.170		420.435

4.4	Overige lasten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
4.4.1	Administratie en beheerlasten	89.157		74.810		78.377	
4.4.2	Inventaris en apparatuur	17.684		9.400		10.740	
4.4.3	Leer- en hulpmiddelen	262.830		248.000		225.409	
4.4.5	Overige	294.347		285.432		268.064	
	Totaal overige lasten		664.018		617.642		582.590

Separate specificatie kosten instellingsaccountant

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria (reeds onderdeel van 4.4.1) ten laste van het resultaat gebracht:

	2019		Begroot 2019		2018		
	€	€	€	€	€	€	
4.4.1.1.1	Controle van de jaarrekening	9.196		9.000		6.292	
4.4.1.1.2	Andere controlewerkzaamheden	-		-		-	
4.4.1.1.3	Fiscale advisering	-		-		-	
4.4.1.1.4	Andere niet-controlediensten	-		-		-	
			9.196		9.000		6.292

Uitsplitsing honoraria naar accountantskantoor

Alle hierboven opgesomde werkzaamheden zijn verricht door hetzelfde accountantskantoor in het huidig en/of vorig boekjaar.

Honoraria met betrekking tot de werkzaamheden

Bovenstaande honoraria betreffen uitsluitend de werkzaamheden die bij de vereniging zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties). De kosten voor de controle zijn inclusief bekostiging en omzetbelasting.

Bovenstaande accountants honoraria zijn verwerkt op basis van het facturenstelsel.

6 Financiële baten en lasten

6.1	Financiële baten	2019		Begroot 2019		2018	
		€	€	€	€	€	€
6.1.1	Rentebaten en soortgelijke opbrengsten		18		-		49
	Totaal financiële baten		18		-		49

BESTEMMING VAN HET RESULTAAT

		Resultaat 2019	
		€	€
2.1.1	Algemene reserve (publiek)		44.136
2.1.1	<u>Bestemmingsreserves (publiek)</u>		
2.1.1.1	Reserve bestuursakkoord PO 2019	250.000	
	Totaal bestemmingsreserves publiek	<hr/>	<hr/> 250.000
	Totaal resultaat		<hr/> <hr/> 294.136

GEBEURTENISSEN NA BALANSDATUM

Belangrijke gebeurtenis na balansdatum

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van de jaarrekening 2019 zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling van Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard. Echter in de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van het COVID-19 virus. Medio februari 2020 is dit virus in heel Europa (waaronder ook Nederland) doorgedrongen. Om het virus zo goed mogelijk te bestrijden heeft het Kabinet maatregelen getroffen, waaronder het verbieden van bijeenkomsten van (grote) groepen mensen, diverse reisverboden en de sluiting van eet- en drinkgelegenheden en sport- en fitnessclubs, scholen en kinderdagverblijven tot in ieder geval 28 april 2020. Vergaande maatregelen zijn op dit moment niet uitgesloten. Dit heeft een aanzienlijke impact op de economie en werkgelegenheid in zowel binnenland als het buitenland. De uiteindelijke gevolgen hiervan zijn op dit moment nog niet te overzien.

Ook voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard heeft de uitbraak van het COVID-19 virus, op het moment van het opmaken van de jaarrekening, directe organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden. Deze organisatorische gevolgen c.q. onzekerheden bestaan uit:

- a. Hoger ziekteverzuim, werknemers worden met lichte verkoudheidsklachten verzocht thuis te blijven. In 'normale' omstandigheden zouden deze mensen niet vervangen hoeven te worden, nu zal het een extra druk op de vervanging geven. Aangezien Karakter Eigen Risicodrager is, zullen deze kosten rechtstreeks in de exploitatie opgevangen moeten worden.
- b. Hoger mantelzorgverzuim. Een drietal werknemers heeft de zorg voor een ouder die kwetsbaar is. Deze personen kunnen waarschijnlijk een deel van 2020 extra betaald verlof opnemen.
- c. De ICT-kosten zullen stijgen door de extra aanschaf van apparatuur.

Naast de bovenstaande organisatorische gevolgen heeft dit direct dan wel indirect ook financiële gevolgen c.q. onzekerheden voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard. Voor het boekjaar 2019 zijn er geen directe gevolgen van toepassing. Echter vanaf het boekjaar 2020 kunnen de volgende financiële gevolgen van toepassing zijn voor Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard, voor zover wij kunnen overzien op het moment van het opmaken van de jaarrekening:

- a. Naar verwachting zal het onderwijs niet gekort worden op de budgetten.
- b. Er zal een lichte stijging van de kosten zijn in verband met het verlenen van extra verlof
- c. De vereniging heeft voldoende liquide middelen om deze problemen te kunnen opvangen.

De uitbraak van het COVID-19 virus heeft geen (significante) invloed op de cijfers over het boekjaar 2019. Het bestuur heeft passende maatregelen genomen c.q. zorgt ervoor dat passende maatregelen worden genomen om de continuïteit van de bedrijfsactiviteiten te waarborgen. Het bestuur acht een duurzame voortzetting van de bedrijfsactiviteiten derhalve niet onmogelijk. De jaarrekening is dan ook opgemaakt uitgaande van de veronderstelling van continuïteit van Karakter, vereniging Scholen met de Bijbel Alblasserwaard.

VERBONDEN PARTIJEN

De verbonden partijen die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

Verbonden partij, minderheidsdeelneming

Statutaire naam	Juridische vorm 2019	Statutaire zetel	Code acti- viteiten	Deelname- percentage
SWV Driegang	Vereniging	Gorinchem	4	0%

Code activiteiten: 1. contractonderwijs, 2. contractonderzoek, 3. onroerende zaken, 4. overige

VERANTWOORDING SUBSIDIES

De subsidies die toegelicht dienen te worden, zijn hieronder opgenomen.

G1 Verantwoording van subsidies zonder verrekeningsclausule *(Regeling ROS art. 13, lid 2 sub a en EZ regelingen betrekking hebbend op de EZ subsidies)*

Omschrijving	Toewijzing		Prestatie afgerond?
	Kenmerk	Datum	
Subsidie voor studieverlof	1006075-1	20-09-2019	Nee
Subsidie voor studieverlof	1006545-1	20-09-2019	Nee
Subsidie voor studieverlof	928040-01	20-09-2018	Ja
Subsidie zij-instroom	1027659-1	19-12-2019	Nee

WNT-VERANTWOORDING 2019

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) in werking getreden. De WNT schrijft voor dat de beloning van topfunctionarissen verantwoord dient te worden in de jaarrekening, ook als de beloning beneden de norm blijft. Voor overige functionarissen geldt publicatieplicht alleen als de norm overschreden wordt.

Indeling en bezoldigingsklasse

De indeling van de rechtspersonen of instellingen over de bezoldigingsklassen gebeurt op basis van drie generieke instellingscriteria te weten:

- (a) de gemiddelde totale baten per kalenderjaar
- (b) het gemiddelde aantal leerlingen, deelnemers of studenten, en
- (c) het gewogen aantal onderwijssoorten of -sectoren.

Deze instellingscriteria bieden een weergave van de zwaarte van de functie van de topfunctionaris gebaseerd op functiewaardingsverhoudingen. Gezamenlijk geven de criteria een indicatie van de complexiteit van de betreffende bestuursfunctie.

Voor ieder criterium wordt een schaal gehanteerd. Uit de score op die schaal volgt een aantal complexiteitspunten. Het totaal van deze complexiteitspunten bepaalt in welke bezoldigingsklasse de rechtspersoon of instelling valt en welk bezoldigingsmaximum daarmee van toepassing is op de topfunctionaris(sen). Voor de bepaling van de complexiteitspunten verwijzen wij naar de Regeling bezoldiging topfunctionarissen OCW-sectoren.

Complexiteitspunten

Aantal complexiteitspunten per instellingscriteria:	2019
Gemiddelde totale baten	4
Gemiddeld aantal leerlingen, deelnemers of studenten	1
Gewogen aantal onderwijssoorten of sectoren	2
Totaal aantal complexiteitspunten	7
Bezoldigingsklasse	C
Bezoldigingsmaximum	€ 138.000

Afwijkende bezoldiging

Er is geen afwijkende bezoldiging van toepassing voor het verslagjaar 2019.

WNT-VERANTWOORDING 2019

Topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevende topfunctionarissen en toezichhoudende topfunctionarissen met een bezoldiging van € 1.700 of minder.

WNT-VERANTWOORDING 2019

Leidinggevend topfunctionaris met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievulling

De volgende leidinggevend topfunctionarissen met dienstbetrekking of zonder dienstbetrekking vanaf 13e maand van de functievulling zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Leidinggevende topfunctionaris	
Aanhef	De heer
Voorletters	C.A.
Tussenvoegsel	
Achternaam	Egas

Functiegegevens in verslagjaar (2019)	
Functie(s)	Voorzitter college van bestuur
Aanvang functie	01-01
Afloop functie	31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,500
Dienstbetrekking	Ja
Leidinggevend topfunctionaris bij andere WNT-instelling	Nee
Is werkzaam in dienstbetrekking als topfunctionaris (geen toezichthouder) bij de volgende andere WNT plichtige instelling(en)	-

Bezoldiging in verslagjaar (2019)	
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	49.592
Beloningen betaalbaar op termijn	8.888
Subtotaal bezoldiging	58.480
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-
Bezoldiging	58.480
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	69.000
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering	
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	-

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)	
Functie(s)	Voorzitter college van bestuur
Aanvang functie	01-01
Afloop functie	31-12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	0,500
Dienstbetrekking	Ja
Beloning plus belastbare onkostenvergoeding	48.593
Beloningen betaalbaar op termijn	8.375
Subtotaal bezoldiging	56.968
Bezoldiging	56.968
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	66.500

Gegevens overschrijding / onverschuldigde betaling door cumulatie van (leidinggevende topfunctionaris) functies in dienstbetrekking bij meerdere WNT instellingen

Sprake van overschrijding individueel bezoldigingsmaximum	Nee
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.
Onverschuldigd betaald en nog niet terug ontvangen bedrag	0
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.

Toelichting

Bovenstaande leidinggevende topfunctionaris heeft geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

Leidinggevend topfunctionaris zonder dienstbetrekking maand 1 - 12 van de functievervulling

Niet van toepassing, er zijn geen leidinggevend topfunctionarissen zonder dienstbetrekking maand 1- 12 van de functievervulling.

WNT-VERANTWOORDING 2019

Toezichthoudend topfunctionaris

De volgende toezichthoudend topfunctionarissen zijn in de tabel hieronder opgenomen.

Toezichthouder				
Aanhef	De heer	De heer	Mevrouw	De heer
Voorletters	L.M.W.	H.M.	J.E.	J.G.
Tussenvoegsel	van			
Achternaam	Vliet	Boer	Koorevaar-van Atten	Kuiper

Functie vervulling in verslagjaar (2019)				
Funcie categorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-01	01-01	01-01	01-01
Afloop functie	31-12	31-12	31-12	31-12

Bezoldiging in verslagjaar (2019)				
Bezoldiging	0	0	0	0
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-	-
Bezoldiging	-	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	20.700	13.800	13.800	13.800
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering				
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	-	-	-	-

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)				
Funcie categorie	Voorzitter	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-01	01-01	01-01	01-08
Afloop functie	31-12	31-12	31-12	31-12
Bezoldiging	-	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	19.950	13.300	13.300	5.575

Toelichting
Bovenstaande toezichthoudende topfunctionarissen hebben geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

Toezichthouder				
Aanhef	Mevrouw	De heer	De heer	De heer
Voorletters	A.J.E.	M.A.	H.A.	G.J.
Tussenvoegsel				van de
Achternaam	Voets-van den Hazel	Meerkerk-Boven	Koorevaar	Streek

Functievervulling in verslagjaar (2019)			
Functiecategorie	Lid	Lid	Lid
Aanvang functie	01-08	01-08	01-01
Afloop functie	31-12	31-12	31-07

Bezoldiging in verslagjaar (2019)			
Bezoldiging	0	0	0
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	-	-	-
Bezoldiging	-	-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum	5.785	5.785	8.015
Afwijkend maximum vanwege toegekende uitzondering			
Reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	-	-	-

Gegevens in vorig verslagjaar (2018)			
Functiecategorie		Lid	Lid
Aanvang functie		01-01	01-01
Afloop functie		31-07	31-12
Bezoldiging		-	-
Individueel toepasselijk bezoldigingsmaximum		7.725	13.300

Toelichting

Bovenstaande toezichthoudende topfunctionarissen hebben geen uitkering wegens beëindiging dienstverband in 2019 ontvangen.

Niet-topfunctionarissen boven de norm

Niet van toepassing, er zijn geen overige functionarissen met een dienstbetrekking die een bezoldiging boven het individueel toepasselijk drempelbedrag hebben ontvangen.

NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Rechten

Er zijn geen niet uit balans blijvende rechten die hier moeten worden toegelicht.

Verplichtingen

De volgende niet uit balans blijvende verplichtingen worden hieronder toegelicht.

Vlg Nr.	Omschrijving	Periode van t/m	Loop- tijd Mndn	Bedrag per maand €	Bedrag verslag- jaar €	Bedrag	Bedrag	Bedrag	Bedrag
						< 1 jaar €	1 - 5 jaar €	> 5 jaar €	totaal €
1	ISO-groep kopieercontract (Eben Haëzer)	01-03-20/28-02-26	72	458	5.029	4.584	27.506	917	33.008
2	ISO-groep kopieercontract (De Wegwijzer)	01-03-20/28-02-26	72	569	10.347	5.687	34.120	1.137	40.944
3	ISO-groep kopieercontract (De Schakel)	01-03-20/28-02-26	72	871	40.547	8.706	52.233	1.741	62.680
4	ISO-groep kopieercontract (Bleskensgraaf)	01-03-20/28-02-26	72	1.595	23.500	15.950	95.699	3.190	114.839
5	ISO-groep kopieercontract (De Fakkel)	01-03-20/28-02-26	72	392	-	3.925	23.548	785	28.258
6	ISO-groep kopieercontract (De Zaaier)	01-03-20/28-02-26	72	454	-	4.539	27.233	908	32.679
7	Dyade Onderwijsbedrijfsvoering	01-01-20/31-12-20	12	4.476	59.030	53.712	-	-	53.712
8	Drechtsteden (schoonmaak)(Wegwijzer)	01-08-19/31-07-20	12	2.151	29.120	15.060	-	-	15.060
9	Drechtsteden (schoonmaak)(SmdB)	01-02-20/31-01-21	12	2.478	31.246	27.257	2.478	-	29.735
10	Drechtsteden (schoonmaak)(Zaaier)	01-02-20/31-01-21	12	1.310	12.468	14.413	1.310	-	15.723
11	Eneco Zakelijk BV (De Fakkel)	01-01-15/31-12-20	72	318	4.358	3.816	-	-	3.816
12	Eneco Zakelijk BV (De Wegwijzer)	01-01-15/31-12-20	72	898	16.455	10.776	-	-	10.776
13	Eneco Zakelijk BV (De Schakel)	01-01-15/31-12-20	72	1.042	2.257	12.504	-	-	12.504
14	Eneco Zakelijk BV (Bleskensgraaf)	01-01-15/31-12-20	72	1.065	18.122	12.780	-	-	12.780
15	DVEP (De Schakel)	01-01-15/31-12-20	72	619	8.196	7.428	-	-	7.428
16	DVEP (SmdB Bleskensgraaf)	01-01-15/31-12-20	72	1.104	3.979	13.251	-	-	13.251
17	DVEP (De Zaaier)	01-01-15/31-12-20	72	163	1.569	1.956	-	-	1.956
18	DVEP (De Fakkel)	01-01-15/31-12-20	72	579	2.377	6.948	-	-	6.948
19	DVEP (De Wegwijzer)	01-01-15/31-12-20	72	480	5.553	5.760	-	-	5.760

GEGEVENS OVER DE RECHTSPERSOON

Naam: Karakter, Vereniging Scholen met de Bijbel Abblasterwaard
Rechtsvorm: Vereniging
Zetel: Molenlanden
KvK nummer: 40321155

Adres: Korenbloemplaats 4, 2971 BH Bleskensgraaf
Telefoon: 0184-691595
E-mailadres: info@scholenmetkarakter.nl
Internetsite: www.scholenmetkarakter.nl

Contactpersoon: C.A. Egas
Telefoon: 0184-691595
E-mailadres: c.egas@smdbbleskensgraaf.nl

Bestuursnummer: 32631

ONDERTEKENING DOOR BESTUURDERS EN RAAD VAN TOEZICHT

Bestuurder(s)

Naam	Plaats	Datum	Ondertekend	Reden niet ondertekend
C.A. Egas				

Toeziçthouder(s)

Naam	Plaats	Datum	Ondertekend	Reden niet ondertekend
L.M.W. van der Vliet				
H.M. Boer				
J.E. Koorevaar-van Atten				
J.G. Kuiper				
A.J.E. Voets-van den Hazel				
M.A. Meerkerk-Boven				

OVERIGE GEGEVENS

STATUTAIRE BEPALING VAN HET RESULTAAT

Er is statutair niets geregeld inzake de bepaling van het resultaat.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de raad van toezicht van de Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard te Molenlanden gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs;
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in paragraaf 2.3.1. Referentiekader van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019.

De jaarrekening bestaat uit:

- (1) de balans per 31 december 2019;
- (2) de staat van baten en lasten over 2019; en
- (3) de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden en het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Vereniging voor Scholen met de Bijbel Alblasserwaard zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd.

Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Regeling jaarverslaggeving onderwijs, paragraaf '2.2.2. Bestuursverslag' van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs en de overige OCW wet- en regelgeving.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening, in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de onderwijsinstelling in staat is om haar activiteiten in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de onderwijsinstelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de onderwijsinstelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Zoetermeer, 27 mei 2020

Astrium Onderwijsaccountants B.V.

Was getekend,

A. van der Have MSc RA

Bijlage bij de controleverklaring

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2019, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's
 - dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude,
 - van het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, die van materieel belang zijn.het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de onderwijsinstelling;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de onderwijsinstelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

BIJLAGEN

OCW-BIJLAGE

1.2.2.2 Ministerie van OCW

Overlopende post lumpsum	Bekostigings jaar	Beschikking (nummer en datum)	Bedrag beschikking	Toegerekend t/m jaar 2019	Ontvangen t/m jaar 2019	Te vorderen 31-12-2019
			€	€	€	€
Personeel	2019-2020	982144-2 20-11-19	4.466.322	1.860.968	1.543.114	317.853
Totaal OCW			4.466.322	1.860.968	1.543.114	317.853

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl Eben Haezer/0100

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	672.325		663.822	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	3.497		4.017	
3.5 Overige baten	12.577		11.746	
<i>Totaal baten</i>		<i>688.399</i>		<i>679.585</i>
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	478.615		492.114	
4.2 Afschrijvingen	34.652		32.956	
4.3 Huisvestingslasten	39.604		38.416	
4.4 Overige lasten	61.690		57.539	
<i>Totaal lasten</i>		<i>614.561</i>		<i>621.025</i>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>73.838</i>		<i>58.560</i>
Totaal resultaat *		<u>73.838</u>		<u>58.560</u>

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl De Wegwijzer/0200

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	1.472.974		1.412.756	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	8.967		9.482	
3.5 Overige baten	51.611		37.284	
<i>Totaal baten</i>		<i>1.533.552</i>		<i>1.459.522</i>
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	1.201.855		1.166.617	
4.2 Afschrijvingen	61.477		58.127	
4.3 Huisvestingslasten	116.805		90.929	
4.4 Overige lasten	104.927		89.894	
<i>Totaal lasten</i>		<i>1.485.064</i>		<i>1.405.567</i>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>48.488</i>		<i>53.955</i>
Totaal resultaat *		48.488		53.955

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl SmdB Bleskensgraaf/0300

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	2.305.850		2.255.007	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	16.917		13.680	
3.5 Overige baten	72.153		36.597	
<i>Totaal baten</i>		2.394.920		2.305.284
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	1.980.533		1.921.671	
4.2 Afschrijvingen	87.160		78.084	
4.3 Huisvestingslasten	151.389		141.751	
4.4 Overige lasten	168.137		138.938	
<i>Totaal lasten</i>		2.387.219		2.280.444
<i>Saldo baten en lasten *</i>		7.701		24.840
6 Financiële baten en lasten				
6.1 Financiële baten	-		24	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		-		24
Resultaat *		7.701		24.864
Totaal resultaat *		7.701		24.864

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl De Zaaier/0400

		<u>2019</u>		<u>2018</u>	
		€	€	€	€
3	Baten				
3.1	Rijksbijdragen OCW	472.980		447.825	
3.2	Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	1.731		2.099	
3.5	Overige baten	6.579		5.730	
	<i>Totaal baten</i>		<u>481.290</u>		<u>455.654</u>
4	Lasten				
4.1	Personeelslasten	372.203		393.137	
4.2	Afschrijvingen	16.401		14.351	
4.3	Huisvestingslasten	42.420		38.440	
4.4	Overige lasten	44.296		50.151	
	<i>Totaal lasten</i>		<u>475.320</u>		<u>496.079</u>
	<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>5.970</u>		<u>-40.425</u>
6	Financiële baten en lasten				
6.1	Financiële baten	-		3	
	<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		<u>-</u>		<u>3</u>
	Resultaat *		<u>5.970</u>		<u>-40.422</u>
	Totaal resultaat *		<u><u>5.970</u></u>		<u><u>-40.422</u></u>

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl De Schakel/0500

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	1.735.550		1.551.919	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	10.801		11.857	
3.5 Overige baten	59.131		43.868	
<i>Totaal baten</i>		<u>1.805.482</u>		<u>1.607.644</u>
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	1.446.135		1.392.459	
4.2 Afschrijvingen	36.245		34.982	
4.3 Huisvestingslasten	106.730		76.102	
4.4 Overige lasten	127.279		90.852	
<i>Totaal lasten</i>		<u>1.716.389</u>		<u>1.594.395</u>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<u>89.093</u>		<u>13.249</u>
Totaal resultaat *		<u><u>89.093</u></u>		<u><u>13.249</u></u>

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl De Fakkel/0600

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	587.767		536.612	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	2.597		2.606	
3.5 Overige baten	5.835		11.610	
<i>Totaal baten</i>		<i>596.199</i>		<i>550.828</i>
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	407.190		408.169	
4.2 Afschrijvingen	26.942		25.584	
4.3 Huisvestingslasten	40.817		29.995	
4.4 Overige lasten	60.244		49.326	
<i>Totaal lasten</i>		<i>535.193</i>		<i>513.074</i>
<i>Saldo baten en lasten *</i>		<i>61.006</i>		<i>37.754</i>
Totaal resultaat *		61.006		37.754

*(- is negatief)

D6 STAAT VAN BATEN EN LASTEN 2019 PER KOSTENPLAATS

Kpl Bestuur/9900

	2019		2018	
	€	€	€	€
3 Baten				
3.1 Rijksbijdragen OCW	203.660		193.295	
3.2 Overheidsbijdragen en -subsidies overige overheden	-		1.829	
3.5 Overige baten	50.227		12.909	
<i>Totaal baten</i>		253.887		208.033
4 Lasten				
4.1 Personeelslasten	142.210		141.861	
4.3 Huisvestingslasten	6.213		4.801	
4.4 Overige lasten	97.447		105.889	
<i>Totaal lasten</i>		245.870		252.551
<i>Saldo baten en lasten *</i>		8.017		-44.518
6 Financiële baten en lasten				
6.1 Financiële baten	18		22	
<i>Saldo financiële baten en lasten</i>		18		22
Totaal resultaat *		8.035		-44.496

*(- is negatief)